

- ¹ Tj. 163. pr.n.e. Tiberije Sempronije, o kojem je riječ, otac je braće Grakha.
- ² Filolog rodom iz Kartage, živio u 2. st.n.e. Napisao sežetke u stihu uz pojedina pjevanja Vergilijeve „Eneide“ i uz Terencijeve komedije.
- ³ Prolog govori Lucije Ambivije Turpion, vođa kazališne družine koja je redovno izvodila Terencijeve komedije. Stari i zlobni pjesnik s kojim Terencije neprestano polemizira u svojim prolozima jest Lucije (Luscije?) Lanuvin. Inače, prolog „Heautontimorumena“ na nekoliko je mjesta problematičan.
- Ponajprije, Lucije Ambivije Turpion kaže na početku (v.3) kako će prvo objasniti zašto je baš njega dopala ta uloga, a potom će objasniti ono radi čega je zapravo i došao. Kasnije se, međutim, događa upravo obratno. Sholijast uz kodeks A uviđa taj nesklad i predlaže rješenje koje uz veće ili manje iznimke preuzimaju i neki moderni priređivači tekstova (cf. Fabia: „to (tj. zašto me dopala ta uloga) ću reći potom, a prvo ću vam ispričati ono radi čega sam zapravo i došao“)
- Nije najjasnije ni značenje 6. stiha: duplex quae ex argumento facta est simplici. Eugrafije, Terencijev komentator iz 6. st., misli da je to zbog toga što je komedija prevedena, pa je tako postala dvostruka — grčka i latinska. Objašnjenje doista nije najbrijantnije. Predložena su i mnoga druga objašnjenja, ali čini se da bi ipak bilo najbolje preuzeti Bentleyevu emendaciju: simplex quae ex argumento facta est duplici. Tako ovdje i prevodim. KLS, začudo, ni ne spominje Bentleyevu ispravku.
- Napokon, prilično je neobičan način na koji su ispuštena imena grčkog autora i latinskog prevodioca. No uza sve spomenute probleme u ovom prologu, ovo je zacijelo najmanje sporno.
- ⁴ Čudno je odakle su Klinija i Klitifont tako dobri prijatelji kad se njihovi očevi tek odnedavno poznaju. Ipak, s obzirom na veličinu Atike, činjenica da je jedan živio u gradu a drugi na selu ne mora isključiti mogućnost da su se otprije poznavali.
- ⁵ Vrijeme do početka trećeg čina bilo je, nema sumnje, ispunjeno međučinom. To je bila redovita praksa nove komedije. Cf. i bilj. 10.
- ⁶ Hremet, dakako, misli da je Antifila zapravo Bakhida.
- ⁷ Po antičkim zakonima otac je mogao odbiti da uzdržava dijete.
- ⁸ Ako je Antifila slobodna građanka, nitko je ne može držati kao robinju i nitko ne smije zahtijevati novce za njezin otkup, a Sir je upravo na taj način htio izmamiti novce za Klitifonta. Kasnije će mu, međutim, to svejedno uspjeti (cf. četvrti čin, peti prizor).
- ⁹ Sir uživa da se izražava kao prekušani vojnik. Dakako da „bokove“ valja u isti mah shvatiti i metaforično i nemetaforično.
- ¹⁰ Opet je riječ o međučinu, jer je nužno pretpostaviti da je Menedemu bilo potrebno neko vrijeme da porazgovara s Klinijom.
- ¹¹ Menedem ponavlja riječi koje mu je Hremet uputio na samom početku komedije.
- ¹² Na ovom mjestu treba ili pretpostaviti međučin, ili shvatiti kao da Menedem odlazi po Klitifonta već nakon prve Hremetove rečenice. U tom slučaju Hremet tekst od: „Misli on...“ do „...napraviti“ izgovara stojeći sam na pozornici.
- ¹³ Razgovor između Hremeta i Sostrate na ovom mjestu nije najjasniji. Izgleda da Hremet, više u šali nego ozbiljno, sumnjiči Sostratu da je preuzela i odgojila tuđe dijete kao svoje. Sostrata ne prihvaća taj način zabave („Ostavi to za one koji nas ne vole!“). Hremet joj na to ironično predbacuje da će — kad god zaželi — moći dokazati da joj je Klitifont sin. Ona ne shvaća žalac (koji će Hremet kasnije objasniti) i misli da je on zadirkuje zbog toga što je ovako brzo uspjela dokazati da joj je Antifila kćerka.

biblio grafija

Prisustvo antike traje na našem tlu od vremena njezina cvata u posljednjim stoljećima pr. n. e. i preko djelatnosti latinista i Bizanta dopire gotovo do našeg vremena. Prevođenje djela i kritički radovi o njima, izdavanje tekstova, pa originalan književni i znanstveni rad na latinskom i starogrčkom jeziku, koji nastaju od početaka naše vlastite kulture sve do danas, otkrivaju ulogu koju je u formiranju naše svijesti odigrala antika, taj bogat i nepresušan izvor književne, filozofske i znanstvene misli. Opisivanje te uloge nije moguće bez pouzdana i temeljita bibliografskog opisa.

Da bismo postupno došli do egzaktnih pokazatelja odnosa prema plodovima antike i njezinih odraza na Istoku i na Zapadu, pokrećemo ovu rubriku čiji je konačni cilj potpun bibliografski opis recepcije tih plodova u jugoslavenskih naroda. Književnost pisana latinskim i starogrčkim jezikom proteže se trima milenijima i cijelu tu epohu dijelimo na *1. klasičnu grčku i rimsku književnost* (od najstarijih spomenika pismenosti do Boetija i Palatinske antologije), *2. književnost srednjovjekovnog i novovjekovnog latiniteta* i *3. bizantsku književnost*.

Da osvijetli sve vidove našeg odnosa prema tom golemom nasljeđu, bibliografija mora obuhvatiti izdanja a) prijevoda, b) kritičke literature, c) originala i d) udžbenika i priručnika, koji su se tiskali na našem jezičnom području u knjigama i u periodici.

Na taj ćemo način doći do podataka koji će sistematizirati naše znanje i poznavanje zadanog korpusa i pokazati bjeline na tako izrađenu vodiču. Bibliografija će postati poticaj i putokaz u radu na proučavanju opusa nastalog djelovanjem čitave galerije stvaralaca u toku tri tisuće godina.

BIBLIOGRAFIJA PRIJEVODA KLASIČNE GRČKE I RIMSKE KNJIŽEVNOSTI U KNJIGAMA I ZBIRNIM IZDANJIMA 1945–1977

a) 1945–1960

Uvodne napomene

Prêvođenje s klasičnih jezika ima u nas dugu i plodnu tradiciju. Korpus nastao tokom stoljeća opisat ćemo kronološki a iznijeti u nekoliko zasebnih cjelina koje se podudaraju s određenim povijesnim razdobljima. Pošavši od najnovijeg doba odredili smo ova razdoblja:

- 1) od oslobođenja do danas (1945–1977),
- 2) od kraja prvog do kraja drugog svjetskog rata (1918–1945),
- 3) od ilirskog pokreta do stvaranja zajedničke države jugoslavenskih naroda (1848–1918),
- 4) od najstarijih vremena do konačne afirmacije narodnih jezika.

Optimalan opseg časopisnog priloga stvorit će unutar ove periodizacije još manje odjeljke.

78 Svaka jedinica ove bibliografije ima dva dijela: bibliografski opis i bibliografovu bilješku. S obzirom na drugi dio, ova bibliografija pripada *deskriptivnim bibliografijama*. Prvi sam dio svake jedinice sastavljao uglavnom prema *Pravilima za sastavljanje bibliografija* objavljenim u časopisu „Croatica“ (god. IV, sv. 4, Zagreb 1973). Od tih sam pravila odstupio u slijedećem:

1. *Imena autora*. Izvoran oblik imena autora nije bilo moguće zadržati iz sasvim praktičnih razloga. Od preostalih sam mogućnosti ispravnom i korisnom smatrao *tradicionalnu* verziju imena, kakva se nalazi i u većini ovdje svrstanih knjiga.
2. *Ostali suradnici*. Osim prevodioca (i urednika biblioteke) nisam u bibliografskom opisu navodio druge suradnike. Autore priloga, priređivače, popravljачe i ostale suradnike naveo sam u bilješci.

U drugom sam dijelu jedinice, u bilješci, nastojao dati sve podatke o knjigama (priloge, likovni materijal, ostale suradnike) koji čitaocu i istraživaču mogu korisno poslužiti u radu. Na same se prijevode nisam osvrtao jer je to zadatak kritike a ne bibliografije. Pri sastavljanju bilježaka proveo sam i ova dva pravila: a) ako se posebno ne navodi, prijevod u knjizi je prijevod cijelog (sačuvana) djela; b) ako je prijevod stihova izrađen prema metru originala, ne navodi se posebno.

U ovoj su bibliografiji nabrojana i opisana sva izdanja nastala u određenom periodu. U težnji da popis bude potpun, poslužio sam se Bibliografijom prevoda objavljenih u Jugoslaviji 1944–1959, knj. I i II, Beograd, Savez književnih prevodilaca Jugoslavije, 1963, Bibliografijom Jugoslavije za sve spomenute godine, te stručnim kata-

lozima Nacionalne i sveučilišne knjižnice i Gradske knjižnice u Zagrebu. Sve su knjige obrađene *de visu*. To mi je omogućilo da iz popisa izdvojim sva ona izdanja koja po naslovu pripadaju ovamo, ali su po sadržaju pripadnici drugačijih bibliografija. To se odnosi na knjige u kojima su (uglavnom u školske svrhe) djela klasičnih autora *prepričana* i na one prijevode rađene s neoriginalnih jezika.

Ni uz najbolju volju suradnika Radničke biblioteke „Božidar Adžija“ i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, kojima ovim putem zahvaljujem, dvije knjige nisam mogao obraditi „de visu“ i one su u bibliografiju unesene bez ikakve bilješke prema navodima Bibliografije Jugoslavije. Čitalac će također opaziti da ovom bibliografskom pregledu nedostaju indeksi. Smatrali smo da oni pripadaju cijelom radu na bibliografskom opisu prijevoda te će biti dodani završnom dijelu te cjeline. Tako ćemo na jednom mjestu naći sve autore, prevodioce i djela zadanog korpusa.

U radu na ovoj bibliografiji nisam imao izravne uzore, što se može primijetiti u nekim kolebanjima pri obradi pojedinih jedinica. Sve sugestije koje bi pomogle ustaljivanju modela obrade bit će stoga dobrodošle.

Na kraju treba spomenuti i to da je pojam književnosti shvaćen ovdje u onoj širini koju su mu klasični autori pripisivali. Stoga se u njoj navode i djela koja pripadaju, prema našim današnjim mjerilima, filozofiji i znanosti, a ne samo književnosti.

Bibliografija

1946

- 1) ★★★ *Predsokratiki*. Izabral in prevedel Anton Sovrè. — Ljubljana, Slovenska matica, 1946, 307. str.

Sadržaj. A) KOZMOS — I. *Teologi in orfiki*: Orfej, str. 14. — Muzej, str. 18. — Epimenid, str. 20. — Ferekid, str. 21. — Akuzilaj, str. 23. — II. *Sedam modrih*: Kleobul, str. 26. — Solon, str. 26. — Hilon, str. 27. — Tales, str. 27. — Pitak, str. 28. — Biant, str. 28. — Perijandar, str. 29. — III. *Jonski naravoslovci*: Tales, str. 31. — Anaksimandar, str. 33. — Anaksimn, str. 37. — IV. *Poezija v službi socialne politike*: Hesiod, str. 39. — Solon, str. 42. — Teognid, str. 49. — Fokilid, str. 56. — V. *Pitagoras i starejši pitagorejci*: Pitagora, str. 58. — Petron iz Himere, str. 60. —

Hipas Metapontski, str. 60. — Alkmeon, str. 60. — VI. *Ksenofan Kolo-fonski*, str. 63. — VII. *Heraklit*, str. 69. — VIII. *Epiharmo*, str. 80. — IX. *Eleati*: Parmenid, str. 82. — Zenon, str. 87. — Melis, str. 92. — X. *Empedoklo*, str. 95. — XI. *Anaksagora*, str. 111. — XII. *Leukip*, str. 121. — XIII. *Eklektiki in epigoni*: Diogen, str. 129. — Kratil, str. 132. — B) ČLOVEK — XIV. *Sofistika*: Protagora, str. 138. — Gorgija, str. 149. — Kaliklo, str. 154. — Trazimah Halkedonski, str. 158. — Pro-dik, str. 164. — Hipija, str. 169. — Antifont sofist, str. 172. — Anony-mus lambličhi, str. 177. — Falej i Hipodam, str. 184. — Kritija, str. 186. — Euripid, str. 191. — XV. *Demokrit*, str. 197. — XVI. *Dvojne besede*, str. 226. — XVII. *Mlajši pitagorejci*: Filolaj, str. 234. — Arhita Tarentski, str. 237. — Hiketa, str. 238. — Ekfant, str. 238.

★ Ova je knjiga zbirka prevedenih fragmenata predsokratskih filozofa raznih škola i smjerova grupiranih, prema dominantni svog interesa, u dva poglavlja: A) Kozmos i B) Človek. Ispred navođenja fragmenata dati su i osnovni podaci o pojedinom filozofu odnosno školi kojoj pripada. Knjiga započinje krakom uvodnom bilješkom prevodioca o pojmu predsokratika, metodi grupiranja i načelima izbora i prijevoda. Poslije prijevoda, koji je (osim već spomenutih kratkih uvoda o licima i školama) donijet bez ikakva popratnog teksta, nalaze se bilješke u kojima je, pored tumačenja pojedinih nejasnih mjesta, naznačen i izvor iz kojeg je svaki pojedini fragment. Dodatak je ovom izboru filozofskih fragmenata Periklov nadgrobnni govor poginulim Atenjanima preuzet iz Tukididova *Peloponeskog rata*.

2) LUKIJAN. *Satire*. Naslov originala: *Λουκιανός Σατυρικῶν*. Izabrao in prevedel Sovrè Anton. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1946, 328 str.

Sadržaj. -- O sanjah ili Lukianovo ži vljenje, str. 14. — Kritiku ki se imenuje Prometea v pisanju, str. 19. — O jantarju ali o labodih, str. 22. — Timon ali Odljudnik, str. 24. — O koncu Peregrina, str. 43. — Filozofi na dražbi, str. 55. — Ribič ali Od mrtvih vstali, str. 69. — Nigrinis ali o značaju filozofa, str. 90. — Prometeus ali Kavkaz, str. 102. — Pomenki bogov, str. 109. — Pomenki pomornikov, str. 140. — Pomenki vmrljih, str. 154. — Prevoz ali Tiran, str. 193. — Menipos ali Klicanje duhov, str. 207. — Ikaromenipos ali Nadoblačnik, str. 217. — Resničke zgodbe prvi del, str. 232. — Resničke zgodbe drugi del, str. 249. — Sanje ali Petelin, str. 265. — Haron ali Opazovalca, str. 284. — Življenje in smrt modrega Demonaksa, str. 296. — Pisma h Kronosovim praznikom, str. 304.

★ Na početku knjige nalazi se kratak Uvod o Lukijanu i njegovu djelu te o vremenu i prostoru u kojem je pisac djelovao. Dotaknuto je i pitanje satire kao književne vrste. Na kraju su knjige kratke napomene.

1947

3) ARISTOFAN. *Komedije*. Naslov originala: *Ἀριστοφάνης Κωμωδίαί*. Preveo Koloman Rac. — Zagreb, Matica hrvatska, 1947, IX+633 str. — Grčki i rimski klasici.

★ Uz prijevod svih 11 Aristofanovih komedija dodane su bilješke (ispod teksta) koje objašnjavaju manje poznate pojmove i nejasna mjesta. Umjesto uvoda tiskan je prijevod članka Aristofan iz *Literaturnaje Enciklopedije*, Moskva 1930.

4) TEOFRAST. *Karakter*. Naslov originala: *Θεόφραστος Ἡθικὸὶ Χαρακτῆρες*. Preveo Niko Majnarić. — Zagreb, Matica hrvatska, 1947, XI+71 str. — Grčki i rimski klasici.

★ U kratkom Pristupu izložio je Niko Majnarić nekoliko najosnovnijih podataka o Teofrastovu životu i radu te se u nekoliko rečenica osvrnuo i na vrijednost ovog Teofrastova djela. Iza teksta prijevoda, na kraju ove knjižice, dodane su kratke Bilješke s važnijim obavještenjima o ljudima spomenutim u djelu, o mitološkim likovima, a objašnjene su i neke starine. Mjestimično prevodilac navodi i druge lekcije pojedinih dijelova *Karaktera*.

1948

5) ★★★ *Odabrane tragedije*. Preveli Miloš N. Đurić i Nikola T. Đurić. — Beograd, Prosveta, 1948, XL+502 str. — Svetski klasici.

Sadržaj. — *Eshil*: Okovani Prometej, str. 1. — Persijanci, str. 47. — Agamemnon, str. 93. — *Sofoklo*: Car Edip, str. 157. — Antigona, str. 231. — *Euripid*: Medeja, str. 291. — Hekaba, str. 353. — Helena, str. 407.

★ Uvod je ovom zborniku grčke tragedije studija o Eshilu, Sofoklu i Euripidu u kojoj su uz ostalo navedeni i važni bibliografski podaci o dotadašnjim prijevodima velike trojice grčkih tragičkih pjesnika na hrvatski ili srpski jezik. Poslije prijevoda dodane su i kratke Napomene o mitološkim pojmovima i likovima.

6) ARISTOTEL. *O pesničkoj umetnosti*. Naslov originala: *Ἀριστοτέλης Περὶ ποιητικῆς*. Preveo i objašnjenja u registru imena dodao dr Miloš N. Đurić. — Beograd, Naučna knjiga, 1948, 132 str. — Udžbenici Univerziteta u Beogradu.

★ Ovo je drugo, pregledano i dopunjeno izdanje Đurićeva prijevoda iz 1935. godine. Poslije prijevoda nalazi se i Registar imena s objašnjenjima i napomenama koji vrvi brojnim vrijednim podacima vrlo važnim za razumijevanje kako Aristotelova djela tako i grčke književnosti općenito. Prevodiočeva napomena, na kraju knjige, daje kratku bibliografiju radova o grčkoj drami.

- 7) ARISTOTEL: *Ustav atenski*. Naslov originala: Ἀριστοτέλης Ἀθηναίων πολιτεία. Preveo, uvod i bilješke napisao Niko Majnarić. — Zagreb, Izdavački zavod Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 1948, 102 str.

★ Poslije svega nekoliko stranica Uvoda, u kojem je izložen historijat ovog Aristotelova djela i njegova analiza, nalazi se prijevod sačuvana dijela *Ustava atenskog*. Na kraju knjige su dodane opsežne bilješke koje razjašnjavaju mjesta iskvarena rukopisnom tradicijom, manje poznate pojmove i imena.

- 8) HOMER. *Ilijada*. Naslov originala: Ὅμηρος Ἰλιάς. Preveo i protumačio Tomo Maretić. — Zagreb, Matica hrvatska, 1948, 547 str.

★ Peto (Matičino četvrto) izdanje prijevoda *Ilijade* priredio je Stjepan Ivšić. Prvo izdanje Maretićeva prijevoda tiskano je nakladom Matice hrvatske 1883. Knjiga je popraćena Uvodom u kojem su tiskane studije Prethistorijska Grčka i klasična Helada i Homer prevedene s ruskog, a sastavni su dijelovi knjige „Historija grčke literature” grupe autora u izdanju Akademije Nauka SSSR. Na kraju knjige se nalazi Tumačenje riječi i imena kao i Šta je u kom pjevanju (sastavio Tomo Maretić) i Pogovor Stjepana Ivšića u kojima izlaže načela po kojima je vršio popravke Maretićeva prijevoda *Ilijade* i *Odiseje*.

82

1949

- 9) EUKLID. *Elementi*. Prva knjiga. Naslov originala: Ἐυκλείδης Στοιχεῖα. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1949, 66 str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod je popraćen vrlo kratkim predgovorom o ovom prijevodu Euklidovih *Elementa*, i iscrpnim komentarima. Uz prvu knjigu su objavljene i važne istoriske i bibliografske primedbe koje donose obilje podataka o Euklidu i njegovu djelu. Do 1959. godine izašao je kompletan prijevod u 13 knjiga.

1950

- 10) ★★★ *Iz lirike starog Rima*. Preveo Nikola Šop. — Zagreb, Zora, 1950, 106 str. — Mala biblioteka, knj. 74. Urednik Gustav Krklec.

Sadržaj. — *Katul*: Posveta, str. 9. — Svadbena pjesma, str. 10. — Katulova gozba, str. 15. — Bogati mladić poslije ručka, str. 17. — Lezbiji, str. 18. — Živimo! str. 19. — Žalost za vrapcem, str. 21. — Jadni Katule, str. 23. — Na bratovu grobu, str. 25. — Moja kućica, str. 26. — Svome vinotoči, str. 27. — Već proljeće, str. 28. — Povratak, str. 29. — Radost prijatelja, str. 31. — Brodić, str. 32. — *Propercije*: Slava Apolonu, str. 35. — Cintija, str. 37. — Amor, str. 38. — U trenutku njenog rođendana, str. 40. — Pismo Cintiji u kupalištu Baji, str. 41. — Pjesma Baku, str. 43. — Cintijinu sluzi Ligdamu, str. 46. — Pretor iz Ilirije, str. 48. — Cintiji koja odlazi na selo, str. 50. — Prijetnja Cintiji, str. 52. — Cintijin posljednji posjet, str. 54. — Kada se jednom smirim, str. 60. — Kornelija, str. 61. — Rastanak na bojištu, str. 63. — Pjesnikov zavičaj, str. 64. — *Tibul*: Seoska svečanost: I. Zašutite svi, str. 67. — II. Želje, str. 68. — III. Nazdravica, str. 69. — IV. Priča, str. 70. — V. Zov, str. 71. — Njezin orač, str. 72. — Doći ću, str. 73. — Na umoru u tuđini, str. 75. — Gledat ću te, str. 77. — Majci drage Delije, str. 78. — Neostvaren san, str. 80. — Sa Tibulove oranice: I. Moj život, str. 82. — II. Darivanje, str. 83. — III. Nova radost, str. 85. — IV. Pastirov sto, str. 87. — V. Čar odmora, str. 88.

★ Ova knjižica sadržava prijevod izabranih pjesama trojice rimskih lirskih pjesnika Katula, Propercija i Tibula. Pjesme su prevedene slobodnim stihom i ne slijede gotovo nikad metar originala. Popraćene su naslovima koje im je dao prevodilac, ali se ne navodi njihova signatura. Na kraju knjige su bilješke o piscima.

- 11) EUKLID. *Elementi*. Druga knjiga. Naslov originala: Ἐυκλείδης Στοιχεῖα. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1950, str. 29. — Klasični naučni spisi.

★ Uz prijevod se nalazi kratak predgovor i na kraju knjige komentar Euklidovih postavki.

- 12) HOMER. *Iliada*. Naslov originala: Ὅμηρος Ἰλιάς. Prevedel Anton Sovrè. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1950, 487 str. — Svetovni klasiki.

★ Osim prijevoda *Ilijade* ova knjiga sadrži i opširan uvod o Homeru i njegovim spjevovima, dok se iza prijevoda nalazi i pregled sadržaja Homerova epa. Ilustracije u knjizi djelo su Marija Pragelja.

83

13) HOMER. *Odiseja*. Naslov originala: Ὅμηρος· Ὀδύσσεια. Preveo i protumačio Tomo Maretić. — Zagreb, Matica hrvatska, 1950, 419 str. — Grčki i rimski klasici.

★ Ovo je peto izdanje Maretićeve prijevoda, a četvrto koje je izdala Matica hrvatska (prvo izdanje izašlo je u nakladi Matice hrvatske 1882. godine). Za ovu je priliku prijevod priredio Stjepan Ivšić, a svoje intervencije izložio u Pogovoru. Prijevod je popraćen Tumačenjem riječi i imena i Šta je u kojem pjevanju (kratkim sadržajima pojedinih pjevanja).

14) HOMER. *Odiseja*. Naslov originala: Ὅμηρος· Ὀδύσσεια. Preveo dr Panajot Papakostopoulos. — Beograd, Prosveta, 1950, XI+320 str. — Omladinska biblioteka.

★ Ova knjiga donosi obnovljeno izdanje Papakostopulosova proznog prijevoda Odiseje (izdanog 1881). Prijevod je za ovu priliku dotjerao (osuvremenio) Milentije Stojiljković. Načela pripreme ovog teksta redaktor je naznačio u kratku predgovoru. Poslije teksta prijevoda slijede bilješke, a na kraju je dodan i Sadržaj po pevanjima.

84 15) LEUKIP. DEMOKRIT. (ATOMISTI). *Svjedočanstva i fragmenti*. Izabrao, uredio, preveo i objasnio Niko Majnarić. — Zagreb, Matica hrvatska, 1950, XXX+131 str. — Filozofska knjižnica.

★ Prevodilac je popratio ovo izdanje ulomaka djela antičkih pisaca, koji govore o atomistima Leukipu i Demokritu ili ih direktno citiraju, opsežnim Uvodom u kojem je izložio život i djelovanje ove dvojice filozofa. Prvi dio prijevoda sadržava i svjedočanstva o njihovoj filozofiji, dok je drugi dio prijevod autentičnih fragmenata. Svim se fragmentima navodi porijeklo, a na kraju je knjige dodan Popis upotrebljenih izvora. Bilješke i objašnjenja nejasnih mjesta donijeti su ispod teksta prijevoda.

16) PLUTARH. *Aleksandar. Cezar*. Naslov originala: Πλούταρχος· Βίαι παράλληλοι. Preveo Miloš N. Đurić. — Novi Sad, Matica srpska, 1950, 362 str. — Mala biblioteka. Urednik Boško Petrović.

★ U ovoj su knjizi prevedeni iz Plutarhových „Usporednih životopisa“ životopisi Aleksandra Velikog i Cezara koji čine dijadu najvećih antičkih vojskovođa. Prijevod je popraćen vrlo opsežnom uvodnom studijom Plutarhov život i delo, brojnim komentarima i objašnjenjima te Registrom imena na kraju knjige. Dodatke je napisao Miloš N. Đurić.

17) PLUTARH. *Atinski državnici*. Naslov originala: Πλούταρχος· Βίαι παράλληλοι.

Preveo, uvod i komentar napisao Miloš N. Đurić. — Beograd, Prosveta, 1950, XX+308 str.

Sadržaj. — Solon, str. 1. — Temistoklo, str. 36. — Aristid, str. 67. — Kimon, str. 98. — Periklo, str. 121. — Alkibijad, str. 159. — Demosten, str. 200.

★ Uvod ovom izboru iz Plutarhových „Usporednih životopisa“ Đurićeve je studija „Plutarh kao čovek i pisac“. Poslije teksta prijevoda dodani su Komentar s objašnjenjima imena i pojmova slabije poznatih neupućenu čitaocu te Registar imena.

18) PLUTARH. *Življenje velikih Rimljanov*. Naslov originala: Πλούταρχος· Βίαι παράλληλοι. Prevedel Sovrè Anton. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1950, 457 str.

Sadržaj. — Marko Porcije Katon Stariji, str. 42. — Tiberije Sempronije Grakho, str. 77. — Gaj Sempronije Grakho, str. 95. — Gaj Marije, str. 111. — Lucije Kornelije Sula, str. 157. — Gnej Pompej, str. 197. — Gaj Julije Cezar, str. 271. — Marko Tulijski Ciceron, str. 327. — Marko Junije Brut, str. 371.

★ Prijevodima izabranih životopisa iz Plutarhova djela „Usporedni životopisi“ prethodi opširan uvod o vremenu i prilikama u kojima su živjeli i djelovali velikani rimske povijesti koje Plutarh opisuje. Na kraju je uvoda i kratka bilješka o piscu. Na tekst prijevoda nadovezuju se temeljite napomene s objašnjenjima nepoznatih pojmova te pregled sadržaja pojedinih životopisa.

1951

19)*** *Florilegium philosophum Graecum*. (Priredio) Miroslav Marković. — Beograd, Naučna knjiga, 1951, 327 str.

Sadržaj. — I *Od Talesa do Platona*: 1. Aristotel o prvim jonskim filozofima i o Talesu, str. 10. — 2. Anaksimandar, str. 12. — 3. Anaksimenes, str. 14. — 4. Aristotel o pitagorejcima, str. 14. — 5. Alkmeon Pitagorejac, str. 16. — 6. Ksenofan, str. 18. — 7. Heraklit, str. 20. — 8. Parmenid, str. 24. — 9. Zenon, str. 26. — 10. Melis, str. 28. — 11. Empedoklo, str. 28. — 12. Anaksagora, str. 34. — 13. Leukip i Demokrit, str. 40. — 14. Sofisti, str. 68. — 15. Najstariji socijalisti, str. 74. — 16. Mlađi pitagorejci, str. 76. — II *Platon i Aristotel*: 17. Iz Platona, str. 80. — 18. Iz Aristotela, str. 106. — III *Epikur i Stoa*: 19. Epikur, str. 146. — 20. Stoa, str. 166. — 21. Stoičar-rob: Epiktet, str. 210. — 22. Stoičar-car: Marko Aurelije Antonin, str. 218. — *Appendix hilaris*: 1. O

veri i praznoverju sa tri stanovišta: Teofrast-Plutarh-Lukijan, str. 228. — 2. Iz Teofrastovih „Karaktera“, str. 242. — 3. Parodija na filozofske škole: Iz Lukijanovog spisa: „Rasprodaja života“, str. 248.

★ Ova je knjiga zbirka filozofskih tekstova donijetih u originalu s usporednim srpskim prijevodom (Miroslava Markovića), a bila je namijenjena u prvom redu studentima filozofije kao udžbenik grčke filozofije i jezika. Osim kratkog objašnjenja autora o načinu izbora tekstova i namjeni udžbenika u uvodnoj riječi (Umesto predgovora, str. 5), knjiga sadržava i kraći rječnik (grčko-srpski ili hrvatski), raspoređen prema gradivu u tekstualnom dijelu. Na kraju su knjige dodani Znaci i skraćenice, Osnovna literatura i kratak Index. Tehnička je izvedba knjige vrlo oskudna.

20)EZOP. *Zbornik basana*. Naslov originala: *Ἄσωπος Μύθων συναγωγή*. Preveo, pogovorom i napomenama popratio Milivoj Sironić. — Zagreb, Novo Pokoljenje, 1951, 255 str. — Svjetski pisci. Urednik Stjepan Krešić.

★ Ovaj „Zbornik Esopovih basana“ kako je naslovljena ova knjiga sadrži prijevod 527 basana od kojih je 101 basna samo verzija neke druge. Na kraju knjige nalaze se Bilješke i Pogovor u kom prevodilac govori o legendarnoj Ezopovoj ličnosti, o basni kao književnoj vrsti, a posebno o Ezopu u Hrvata i Srba. Knjiga je ilustrirana snimkama drvoreza iz izdanja Ezopovih basana tiskanog 1487. u Bresciji od Dubrovčanina Boninus de Boninisa (Dobruška Dobričevića) od kojeg se jedan primjerak (od tri sačuvana) nalazi u franjevačkom samostanu Visovcu kod Skradina.

21)HERAKLIT. *Svjedočanstva i fragmenti*. Preveo i objasnio dr Niko Majnarić. — Zagreb, Matica hrvatska, 1951, XXIII+60 str. — Filozofska knjižnica.

★ Poslije Uvoda u kojem je izložen Heraklitov život i rad, a posebno njegova filozofija, slijede prijevodi ulomaka podijeljeni u četiri poglavlja. Prva su tri svjedočanstva o Heraklitovu životu, djelu i filozofiji kakva se nalaze u mnogih antičkih pisaca, a četvrta donosi autentične fragmente Heraklitova djela. Prijevod je popraćen brojnim bilješkama ispod teksta, a na kraju se knjige nalazi i Popis upotrijebljenih izvora. Svim su fragmentima naznačeni izvori.

22)HOMER. *Odiseja*. Naslov originala: *Ὅμηρος Ὀδύσσεια*. Prevedel Anton Sovrè. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1951, 378 str.

★ Uz tekst Sovretova prijevoda donijet je kratak uvod o *Odiseji* a poslije prijevoda se nalaza dodaci: Radnja Odiseje po danima i Analiza sadr-

žaja po pjevanjima te prijevod Platonova *Iona*.

23)LUKRECIJE. *O prirodi stvari*. Naslov originala: T. Lucretius Carus: De rerum natura. Prepev, predgovor i kritičke beleške Anice Savić Rebac. — Beograd, Prosveta, 1951, XXXV+337 str.

★ Prijevod Anice Savić Rabac donosi Lukrecijeve heksametre u epskom desetercu. Prijevod je popraćen opsežnom studijom o Lukreciju i antičkom materijalizmu pod naslovom „Lukrecije, pesnik antičkog materijalizma“ u kojem je pregledno izložen niz mišljenja antičkih filozofa koja su Lukreciju služila kao potka u stvaranju epa. Na kraju knjige su dodane bilješke koje su vrlo važne za sve one koji se bave filološkom ili filozofskom analizom ovog epa, jer donose mnogobrojne verzije, rješenja, ispravke i dopune oštećenu tekstu Lukrecijeva epa.

24)PETRONIJE. *Trimalhionova gozba. (Satire)*. Naslov originala: T. Petronius Arbitr: Cena Trimalchionis. (Satirae). Preveo Nikola Šop. — Zagreb, Zora, 1951, 116 str. — Mala biblioteka, knj. 79. Urednik Gustav Krklec.

★ Od Petronijeva romana poznatog pod naslovom Satire ili Satirikom sačuvana je jedva jedna osmina čiju glavninu čini opis Trimalhionove gozbe (nađen u sedamnaestom stoljeću u Trogiru). Njegov je prijevod popraćen štucama bilješkom o Petroniju i sudbini Petronijeva djela.

25)PLAUT. *Izabrane komedije*. Svezak prvi. Naslov originala: T. Maccius Plautus: Comoediae. Preveo Koloman Rac. — Zagreb, Matica hrvatska, 1951, 192 str. — Grčki i rimski klasici.

★ Prvi svezak izabranih Plautovih komedija sadržava slijedeća djela: Tvrdica, Sužnji, Bakhide, Blizanci. Uvod je knjizi članak iz knjige I. M. Tronskoga „Istorija antičnoj literaturi“, a u knjizi mu je dat naslov Tit Makcije Plaut. Bilješke i objašnjenja dodani su ispod teksta prijevoda. Racov je prijevod Plautovih komedija priredio za ovo izdanje Niko Majnarić.

26)VITRUVIJE. *Deset knjiga o arhitekturi*. Naslov originala: M. Vitruvius Pollio: De architectura libri decem. Preveo dr Matija Lopac. — Sarajevo, Svjetlost, 1951, 244 str.

★ Ispred teksta prijevoda nalazi se kratak Predgovor prevodioca u kojem su dati oskudni podaci o piscu i djelu, te o principima prevođenja. U prijevodu se katkad upotrebljava „latinski ili grčki naziv da se čitaoci lakše orijentišu ukoliko našim pojmom predmet ne bi bio tačno označen...“ (str. 5). Ispod teksta dodane su bilješke, a u tekst su umetnuti

podnaslovi i kratki sadržaji poglavlja.

1952

27) APULEJ. *Pripovetka o Amoru i Psihi*. Naslov originala: L. Apuleius Madaurensis: *Metamorphoseon libri*. Preveo Rastislav Marić. — Beograd, Prosveta, 1952, 60 str. — Mala biblioteka, knj. 65. Urednik Gvido Tartalja.

★ Pripovjetka o Amoru i Psihi ulomak je (IV, 28-VI, 24) romana Zlatni magarac (ili Metamorfoze). Na kraju knjige nalaze se Komentar (u kojem su date škrte bilješke o mitološkim likovima) i Napomena o piscu i djelu.

28) ARIJAN. *Aleksandrova vojna (Anabaza)*. Naslov originala: Ἀρριανός· Ἀλεξάνδρου ἀνάβασις. Preveo i bilješkama popratio Milan Stahuljak. — Zagreb, Matica hrvatska, 1952, 320 str. — Grčki i rimski klasici. Urednik Veljko Gortan.

★ Ispred prijevoda Arijanova djela nalazi se kratak Predgovor prevodioca o Aleksandru Velikom i piscu njegove Anabaze Arijanu Flaviju. Bilješke, kojima je popraćen prijevod, dosta su opsežne, a donijete su ispod teksta.

29) LONGO. *Dafnid i Hloja*. Naslov originala: Λόγγος· Δάφνης καὶ Χλόη. Preveo Miloš N. Đurić. — Beograd, Prosveta, 1952, XXVIII+130 str. — Svetski klasici. Urednik Borivoje Nedić.

★ Miloš N. Đurić autor je i uvodne studije o helenskom romanu, te objašnjenja i napomena koje se nalaze na kraju knjige, a tumače uglavnom mitološke pojmove i imena.

30) LONGO. *Dafnis in Hloja*. Naslov originala: Λόγγος· Δάφνης καὶ Χλόη. Prevedel dr Fran Bradač. — Ljubljana, Slovenski knjižni zavod, 1952, 131 str. — Mala knjižnica, knj. 59.

★ Početak knjige čini bilješka o „Dafnisu in Hloi“ Božidara Borka. Poslije teksta prijevoda slijede napomene (napisao dr Fran Bradač) iznijete abecednim redom.

31) LUKRECIJE. *O prirodi*. Naslov originala: T. Lucretius Carus: *De rerum natura*. Preveo Marko Tepeš. — Zagreb, Matica hrvatska, 1952, 327 str. — Grčki i rimski klasici. Urednik Veljko Gortan.

★ Opsežnu uvodnu studiju o Lukreciju i njegovu nazoru na svijet pod naslovom Lukrecijev materijalistički životni nazor napisao je Vladimir Filipović. Na kraju se knjige nalaze Napomene prevodioca s važnim podacima o prevođenju Lukrecija u slavenskih naroda, Tumačenje riječi i imena, te Pregled sadržaja po pjevanjima.

32) PINDAR. *Ode i fragmenti*. Naslov originala: Πίνδαρος· Ἐπικάμια. Preveo Ton Smerdel. — Zagreb, Matica hrvatska, 1952, 339 str. — Grčki i rimski klasici. Urednik dr Veljko Gortan.

★ Ovo izdanje prijevoda cjelokupna Pindarova djela koje se iz starine sačuvalo sadržava niz popratnih tekstova bez kojih bi Pindarovo stvaranje bilo suvremenu čitaocu posve nerazumljivo. Osim dviju uvodnih studija, Narodna helenska natjecanja i Pindarovo stvaralaštvo, tu su i uvodi dodani ispred svake ode u kojima su iznijeti svi podaci potrebni za njezino razumijevanje, a iza prijevoda dodane su i napomene stvarna sadržaja. Na kraju je knjige i Tumač u kojem su abecednim redom iznijeti brojni toponimi i mitski likovi. Knjiga je ilustrirana odabranim primjerima grčkog slikarstva na vazama, grčke skulpture i zidnog slikarstva.

1953

33) EUKLID. *Elementi*. Treća knjiga. Naslov originala: Εὐκλείδης· Στοιχεῖα. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1953, 48 str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod treće knjige *Elementa*. Ostale priloge vidi pod brojem 11.

34) EUKLID. *Elementi*. Četvrta knjiga. Naslov originala: Εὐκλείδης· Στοιχεῖα. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1953, 31 str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod četvrte knjige *Elementa*. Ostalo vidi pod brojem 11.

35) EUKLID. *Elementi*. Peta knjiga. Naslov originala: Εὐκλείδης· Στοιχεῖα. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1953, 58 str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod pete knjige *Elementa*. Ostalo vidi pod brojem 11.

36) HELIODOR. *Teagen i Harikleja*. Naslov originala: Ἡλιόδωρος· Σύνταγμα τῶν περὶ Θεαγένην καὶ Χαρίκλειαν Ἀιθιοπικῶν. Preveo dr Milan Stahu-

ljak. — Zagreb, Mladost, 1953, 180 str. — Svjetski pisci.

★ Uz prijevod ovog romana dodao je prevodilac skroman Pogovor (dvije stranice) u kojem daje oskudne podatke koje o piscu imamo. Na kraju su knjige štire Napomene.

37)HERODOT. *Novela, anegdote i druga zanimljiva pričanja*. Naslov originala: "Ἡρόδοτος" Ἱστορίαι. Iz prijevoda dr Augusta Musića prikupio, pregledao i dopunio dr Niko Majnarić. — Zagreb, Školska knjiga, 1953, 151 str. — Moja biblioteka, strani pisci, knj. I. Urednik dr Ferdo Nikolić.

★ Iz opsežne Herodotove Povijesti donijeto je u ovoj knjizi samo 79 kraćih ulomaka, koji po svom sadržaju mogu biti zanimljivi srednjoškolskoj omladini (kojoj je ovaj izbor i namijenjen). Knjiga započinje kratkim prikazom Herodotova života i rada, te analizom djela i njegove vrijednosti. Prijevod je donijet s podnaslovima (za pojedine ulomke) koje je dodao priređivač. Bilješke su dodane samo za posve nepoznate izraze koje nije moguće naći u drugim priručnicima.

38)HERODOT. *Zgodbe*. Prvi del. Naslov originala: "Ἡρόδοτος" Ἱστορίαι. Poslovenil Anton Sovrè. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1953, 484 str.

★ Prvi dio prijevoda Herodotove Povijesti (drugi je dio objavljen 1955) popratio je prevodilac vrlo opširnom uvodnom analizom djela. Ravno 100 stranica bilježaka prati ovaj dio prijevoda i u njima su data objašnjenja svih važnijih imena, toponima i pojmova. Na kraju je knjige pregled sadržaja po knjigama.

39)HOMER. *Ilijada*. Naslov originala: "Ὅμηρος" Ἰλιάς. Preveo Tomo Maretić. — Beograd, Znanje, 1953, 147 str. — Školska biblioteka, knj. 48.

★ Ovaj izbor iz Maretićeva prijevoda Ilijade načinio je Miloš N. Đurić, koji je napisao i uvodni članak O Homeru i njegovim pesmama, a na kraju knjige dodao opširna Objašnjenja i napomene sadržajem prilagođene uzrastu kojem je knjiga i namijenjena. Odlomke povezuju prepričani sadržaji ispuštenih dijelova. Drugo izdanje izašlo 1956. godine.

40)HOMER. *Izbor od Ilijada i Odiseja*. Naslov originala: "Ὅμηρος" Ἰλιάς καὶ Ὀδύσσεια. Prevod i prepev od Mihail Petruševski. — Skopje, Kultura, 1953, 178 str.

★ Ovaj izbor odlomaka iz Homerovih epova sadržava dijelove prvog, drugog, šestog, osamnaestog, dvadesetdrugog i dvadesetčetvrtog pjeva-

nja Ilijade, i prvog, šestog, sedmog, devetog, desetog, dvanaestog, trinaestog, dvadesettrećeg i dvadesetčetvrtog pjevanja Odiseje. Kako bi radnju ovih ulomaka povezaao u cjelovit prikaz obaju epova, prevodilac je između njih dodao sadržaje ispuštenih dijelova. Ulomci su različite dužine, a radi se o najpoznatijim mjestima iz Ilijade i Odiseje. U svom predgovoru knjizi prevodilac je naveo kriterij svoga izbora i prijevoda. Uvod, koji se nalazi ispred prijevoda, donosi nekoliko najopćenitijih navoda o Homeru i epskom stvaranju te kratak osvrt na metriku. Na kraju su dodana objašnjenja imena i neobičnih izraza. Knjiga je ilustrirana prizorima mitoloških scena iz grčkog slikarstva na vazama, grčke skulpture i arhitekture.

1954

41)★★★ *Antologija filozofskih tekstova s pregledom povijesti filozofije*. Sastavili Branko Bošnjak, dr Vladimir Filipović, Milan Kangrga, Đorđe Mažuran, Gajo Petrović, Vanja Sutlić i Predrag Vranicki. — Zagreb, Školska knjiga, 1954, 539 str.

Iz sadržaja. — Miletska škola, str. 30. — Heraklit, str. 31. — Pitagora, str. 34. — Elejska škola, str. 35. — Empedoklo, str. 37. — Anaksagora, str. 38. — Atomisti, str. 39. — Sofisti, str. 43. — Platon, str. 46. — Aristotel, str. 53. — Stoicizam, str. 58. — Skepticizam, str. 60. — Lukrecije Kar, str. 63. — (...) Augustin, str. 83. — Porfirije, str. 85.

★ Ovaj je zbornik priređen kao pomoćni srednjoškolski priručnik. Svi su autori zastupljeni kratkim malobrojnim ulomcima (izvor im se redovito navodi) koje je preveo dr Branko Gabričević. Fragmente Heraklita i atomista preveo je dr Niko Majnarić. Ovaj je zbornik doživio četiri izdanja (1958, 1960, 1968).

42)APULEJ. *Zlatni magarac*. Naslov originala: L. Apuleus Madaurensis: *Metamorphoseon libri XI*. Preveo dr Albin Vilhar. — Beograd, Novo pokolenje, 1954, 260 str. — Biblioteka Orfej. Urednik Zoran Mišić.

★ Uvod ovoj knjizi čini opširna bilješka Miroslava Markovića O Magu Apuleju i njegovome Zlatnom magarcu u kojoj je ocrtano razdoblje u kojem ovaj pisac stvara te njegov život i rad. Nakon teksta prijevoda slijede Objašnjenja, uglavnom mitoloških imena te ponekih toponima i pojmova.

43)ARISTOTEL. *Kategorije*. Naslov originala: "Ἀριστοτέλης" Κατηγορίαι. Preveo Miroslav Marković. — Beograd, Kultura, 1954, 49 str. — Mala filozofska biblioteka. Urednik Vučo Pavičević.

★ Reč-dve o piscu i delu kratka je uvodna bilješka Miroslava Markovića i u njoj je skiciran Aristotelov filozofski lik kao i mjesto *Kategorija* u njegovu stvaralaštvu. Potom slijedi tekst prijevoda bez ikakvih objašnjenja.

44)HERAKLIT. *O prirodi*. Naslov originala: 'Ἡράκλειτος' Περὶ φύσεως. Preveo i objasnio Miroslav Marković. — Beograd, Kultura, 1954, 45 str. — Mala filozofska biblioteka.

★ Ova je knjižica zapravo prijevod fragmenata Heraklitova djela *O prirodi* koji nam je u cijelosti izgubljen. Uz prijevod se (ispod teksta) nalaze vrlo temeljita objašnjenja izvora Heraklitove filozofije, nejasnih mjesta, različitih lekcija i spomenutih imena. Uvod je knjizi kratka bilješka o Heraklitu i sudbini njegova djela. Izvori fragmenata nisu navedeni. Na kraju knjige nalazi se pregled fragmenata.

45)MUSEJ. *Ljubav Heroje i Leandra*. Naslov originala: Μουσαῖος· Τὰ καθ' Ἡρώ και Λέανδρον. Preveo Ton Smerdel. — Zagreb, Zora, 1954, 64 str. — Mala biblioteka, knj. 177. Urednik Augustin Stipčević.

★ Uz prijevod poznata Musejeva epilija napisao je prevodilac vrlo informativan i sadržajan esej Stvaralački lik pjesnika Musaiosa. Epilij je u prijevodu podijeljen na manje dijelove. Taj je svoj postupak prevodilac objasnio u Napomeni. Na kraju se knjige nalazi Tumač toponima i mitoloških pojmova.

1955

46)★★★ *Augustovo doba*. Izbor historijskih izvora. — Zagreb, Školska knjiga, 1955, 78 str. — Mala historijska knjižnica, serija II, knj. 1. Uredio Mirko Želj.

★ Ovaj izbor historijskih izvora za razdoblje početka rimskog carstva priređen je kao pomoćni priručnik u školske svrhe. Sadržava odlomke iz djela Plutarha, Cicerona, Apijana, Veleja Paterkula, Cezara, Flora, Svetonija, Tacita, Makrobija, Kasija Diona, Strabona, Kolumele, Tita Livija, Apuleja, Plinija Starijeg, Petronija, Vitruvija, Diodora, Vergilija, Horacija, Propercija, Tibula i Ovidija te odlomke iz Monumentum Ancyrinum, grupirane u četiri skupine: Događaji i ličnosti, Organizacija vlasti, Ekonomska osnova i Književnost. Bilješke uz tekstove, a među njima i podaci o piscima, donijete su ispod prijevoda. Tekstove su preveli Milivoj Sironić, Stjepan Hosu, Vladimir Vratović, Koloman Rac, Stjepan Senc, Milivoj Šrepel, Matija Lopac, Tomo Maretić, Ferdo Miler, Nikola Šop i F. Radanović.

47)★★★ *Istorija starih Grka do smrti Aleksandra Makedonskog u odabranim izvorima*. Odabrao i preveo dr Miloš N. Đurić. — Beograd, Naučna knjiga, 1955, str. 271. — Udžbenik Univerziteta u Beogradu.

★ Miloš N. Đurić izložio je povijest Grčke do smrti Aleksandra Velikog navođenjem ulomaka klasičnih grčkih i helenističkih autora. Odlomci su to iz Plutarhových Usporednih životopisa, Herodotove Povijesti, Tukididova Peloponeskog rata, Aristotelova Ustava Atenskog, Puzanijina Opisa Helade, Arijanove Anabaze i Indijske povijesti, a kraći odlomci iz Eshilovih Perzijanaca, Ksenofontove Anabaze i Grčke povijesti te Platonova Fedona i Lisijina govora Protiv Eratostena i Demostenova O vijencu. Na kraju su knjige i Beleške o piscima čiji su fragmenti prevedeni u ovom zborniku.

48)★★★ *Tri helenske tragedije*. Preveo, uvod napisao i objašnjenja dodao dr Miloš N. Đurić. — Sarajevo, Svjetlost, 1955, XXV+191 str. — Školska biblioteka, knj. 1. Urednici Boško Novaković i Milica Cesarević.

★ Ova knjiga sadržava prijevode Eshilova Okovana Prometeja, Sofoklove Antigone i Euripidove Medeje, a bili su, kako objašnjava prevodilac u Pogovoru, objavljavani više puta u raznim izdanjima. Za ovu su priliku pregledani i popravljani. Uvodnu studiju O helenskoj tragediji i njenim velikim pretstavnicima kao i kratka Objašnjenja dodao je prevodilac.

49)ARISTOTEL. *O pesničkoj umetnosti*. Naslov originala: 'Ἀριστοτέλης' Περὶ ποιητικῆς. Preveo Miloš N. Đurić. — Beograd, Kultura, 1955, LIV+158 str.

★ Ovo je drugo, pregledano i dopunjeno, izdanje Đurićeva prijevoda izašlog 1948. u Naučnoj knjizi u Beogradu kao udžbenik Univerziteta u Beogradu. Uvod o Aristotelovu životu i radu a napose o Poetici napisali su dr Miloš N. Đurić i dr Vladeta Popović. Na kraju je knjige, bolje rečeno drugi dio knjige, prevodiočev Registar imena s objašnjenjima i napomenama u kojima su posebno dragocjene bibliografske napomene o dotadašnjim prijevodima Homerovih epova te o kritičkoj literaturi o Homeru i grčkoj tragediji.

50)CICERON. *O prijateljstvu. O dužnostima. O starosti*. Naslov originala: M. Tullius Cicero: Laelius de amicitia. De officiis. Cato Maior de senectute. Preveli dr Branko B. Gavela i Vasilije Tomović. — Beograd, Kultura, 1955, XIV+294 str.

★ Dr Branko B. Gavela preveo je spise O prijateljstvu i O starosti, a

Vasilije Tomović O dužnostima. Uvod knjizi čini kratka uvodna bilješka O Ciceronu B. Gavele. Na kraju su dodane Napomene uz sva tri prijevoda u kojima su protumačeni izvori Ciceronovih razmišljanja, rimske starine te izneseni osnovni podaci o svim osobama koje se u ova tri Ciceronova spisa spominju, što omogućava i slabo obaviještenim čitaocima lako razumijevanje.

51) EUKLID. *Elementi*. Šesta knjiga. Naslov originala: *Εὐκλείδης Στοιχεῖα*. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1955, 57 str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod šeste knjige *Elementata*. Ostalo vidi pod brojem 11.

52) EUKLID. *Elementi*. Sedma knjiga. Naslov originala: *Εὐκλείδης Στοιχεῖα*. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1955, 58 str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod sedme knjige *Elementata*. Ostalo vidi pod brojem 11.

53) EUKLID. *Elementi*. Osmo knjiga. Naslov originala: *Εὐκλείδης Στοιχεῖα*. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1955, 44 str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod osme knjige *Elementata*. Ostalo vidi pod brojem 11.

54) EZOP. *Basne*. Naslov originala: *Ἀἰώπιος Μύθων συναγωγή*. Preveo Milivoj Sironić. — Beograd, Narodna knjiga, 1955, 77 str.

★ Ova knjižica sadržava izbor 124 basne u Sironićevu prijevodu (objavljenom 1951 u izdanju Novog pokoljenja). Za ovo izdanje tekst je redigirao Risto Ratković. Ezopov lik i djelo ukratko su ocrtani u Beleški o piscu i delu na kraju knjige. Knjigu je ilustrirao Mihajlo Berendića.

55) HERODOT. *Zgodbe*. Drugi del. Naslov originala: *Ἡρόδοτος Ἱστορίαι*. Poslovenil Anton Sovrè. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1955, 421 str.

★ Drugi dio Herodotove Povijesti (prvi je izašao 1953) popraćen je iscrpnim bilješkama, pregledom sadržaja po knjigama i kazalom imena (za oba dijela) koje je sastavila dr Erika Mihevc.

56) PLATON. *Ijon. Gozba. Fedar*. Naslov originala: *Πλάτων Ἴων. Συμπόσιον. Φαῖδρος*. Preveo i napomene i objašnjenja izradio dr Miloš N. Đurić. — Beograd, Kultura, 1955, XXXVI+256 str.

★ Dr Miloš N. Đurić priložio je svom prijevodu uvodnu studiju „O dijalozima u ovoj knjizi (...)” u kojoj se, uz ostalo, navode i važni podaci o dotadašnjim prijevodima ovih Platonovih dijaloga. Iza teksta prijevoda nalaze se vrlo opširne bilješke sa mnogo podataka o likovima (stvarnim i mitološkim) spomenutim u ovim djelima, o filozofiji i pjesnicima koje Platon citira i spominje kao i tumačenja nejasnih mjesta.

57) PLATON. *Posljedni dnevni Sokrata. Apologija. Kriton. Fedon*. Naslov originala: *Πλάτων Ἀπολογία Σωκράτους. Κρίτων. Φαῖδων*. Prevedel Anton Sovrè. — Ljubljana, Slovenska matica, 1955, 286 str. — Filozofska knjižnica, zvezek 1.

★ Ovaj prijevod triju Platonovih dijela u kojima se opisuje Sokratov završetak donijeta su pod naslovom Posljedni dnevni Sokrata. Svoj pristup ovim trima Platonovim djelima objasnio prevodilac u kratkom predgovoru. Duži Uvod sadrži radove o sofistici, Sokratu i Platonu koji će omogućiti čitaocu da priđe lakše problematici koja se u trilogiji o Sokratovim posljednjim danima izlaže. Ispred svakog od spomenutih djela (Fedon i Kriton su dijalozi, Apologija monolog) nalazi se kratka analiza koja smješta to djelo u njegov historijski i filozofski kontekst, a zatim (također pred svakim od djela) kratka je analiza sadržaja. Na kraju su knjige dodane bilješke koje brojnim razjašnjenjima skladno dopunjuju prijevod.

1956

58)★★ *Antologija svjetske lirike*. Uredili Slavko Ježić i Gustav Krklec. — Zagreb, Kultura, 1956, 997 str.

Iz sadržaja. — *Arhiloh*: Samome sebi, str. 85. — Ljubavna čežnja, str. 85. — Vesela se draga raduje, str. 85. — *Mimnermo*: Kao lišće, str. 86. — *Alkman*: Zimroda, str. 86. — Noćni mir, str. 86. — *Stesihor*: Noćni mir, str. 87. — Smirenje u pjesmi, str. 87. — *Ibik*: Jesen ljubavi, str. 87. — Eurialu, str. 87. — Zvezdana noć, str. 87. — *Alkej*: Proljeće, str. 88. — Lađa u oluji, str. 88. — Ljeto, str. 88. — *Sapfa*: Srce koje ljubi, str. 89. — Moje dijete, str. 89. — Mjesec i zvijezde, str. 90. — Večernjoj zvijezdi, str. 90. — *Erina*: Umjetnikova nemoć, str. 90. — *Anakreont*: Jelenče, str. 91. — Tri bakhantice, str. 91. — Starost, str. 91. — Ljuljaška njena, str. 91. — *Anakreontika*: Uz pehar i liru, str. 92. — Lira, str. 92. — Vinu, str. 92. — *Solon*: Salamina (Elegija), str. 93. — *Teognis*: Kad umrem, str. 93. — *Ždralovi*, str. 93. — *Simonid*: Danajina tužaljka, str. 94. — *Pindar*: Asopihu iz Orhomena, str. 95. — *Bakhillid*: Pean miru, str. 96. — Odlomci iz Epinikija, str. 96. — *Heremon*: Bakhantice u snu, str. 97. — *Kalistrat*: Pjesma slobode, str. 97. — *Asklepijad*: Jaki mladića, str.

98. — Uz zbirku pjesnikinje Erine, str. 98. — *Kalimah*: Zimsko jutro, str. 98. — *Ion*: Jutarnja zvijezda, str. 98. — *Anita*: Epigram, str. 99. — Pijetlu, str. 99. — *Leonida iz Tarenta*: Tkalji Platidi, str. 99. — *Nosida*: O slici neke žene, str. 100. — *Teokrit*: Jesen, str. 100. — *Bion*: Dječak lovi pticu, str. 101. — *Mosho*: Sjenu pjesnika Biona, str. 101. — *Meleagar*: Umrloj dragoj, str. 102. — *Filip Solunjanin*: Pogreb sirotice, str. 102. — *Fragmentum Grenfellianum*: Tuga ostavljene, str. 103. — *Tulije Laurea*: Ribaru Grineju, str. 104. — *Krinagora*: Epitaf siromašnoj pralji, str. 105. — *Anonim*: Pjevačici Muzi, str. 105. — *Rufin*: Lijepa je ko božica, str. 105. — *Grgur Nasijanski*: Samogovor u suton, str. 106. — *Pavao Silencijarij*: Kitarodova posveta, str. 106. — *Katul*: Živimo!, str. 115. — *Lezbiji*, str. 116. — *Nestalna ljubav*, str. 116. — *Na grobu bratovu*, str. 116. — *Jadni Katule!*, str. 117. — *Moja kućica*, str. 117. — *Svadbena pjesma*, str. 118. — *Prijatelju Fabulu*, str. 119. — *Posveta*, str. 119. — *Horacije*: Prijatelju Brutu, str. 120. — *Banduzijskom vrelu*, str. 121. — *Moja besmrtnost*, str. 121. — *Rimskom narodu*, str. 122. — *Tibul*: Moj život, str. 123. — *Njezin orač*, str. 123. — *Čas odmora*, str. 124. — *Deliji*, str. 124. — *Doći ću*, str. 125. — *Gledat ću te*, str. 125. — *Propercije*: Slava Apolonu, str. 126. — *Korneliji*, str. 127. — *Pjesnikov zavičaj*, str. 128. — *Pjesma Baku*, str. 128. — *Cintija*, str. 129. — *Cintiji*, koja odlazi na selo, str. 130. — *Rastanak na bojištu*, str. 131. — *Ovidije*: Dvori sna, str. 132. — *Marcijal*: Krivi izbor, str. 133. — *Siromašni pjesnik*, str. 133. — *Prudencije*: Vestalka, str. 134. — *Majka sina mučenika*, str. 135.

★ Pjesme, koje se ovdje pojavljuju, prevedene su i objavljene više puta. Grčku je liriku preveo uglavnom Ton Smerdel a rimsku Nikola Šop. Uz njih se kao prevodioci pojavljuju: Armin Pavić, Stjepan Senc, Hugo Badalić, Koloman Rac, Vladoje Dukat, Franjo Maixner, Slavko Ježić, Tomo Maretić, Ferdo Miler i Vinko Vitezica. Sve pjesme nisu prevedene metrom originala, već se javljaju i u posve slobodnim formama. Na kraju knjige dodani su Prilozi: Kratki književno-historijski pregledi (među kojima se nalazi i člančić T. Smerdela *Aspekti helenskog pjesništva*, ali o rimskom pjesništvu nema ni riječi!); Bilješke i pjesnicima (s kratkim životopisima); Popis pjesnika i Popis prevodilaca. U Sadržaju su se potkrakle dvije pogreške: Stezihorova pjesma *Sunčevo putovanje* pogrešno je nazvana *Noćni mir* (str. 87), a *Sapfina Pjesma o djevojci* (str. 89) uopće nije navedena.

59)★★★ *Grčka filozofija od prvih početaka do Aristotela i odabrani tekstovi filozofa*. — Zagreb, Matica hrvatska, 1956, 245 str. — Filozofska hrestomatija, knj. I. Urednik Vladimir Filipović.

Sadržaj. — *Homer: Ilijada*, str. 143. — *Odiseja*, str. 145. — *Hesiod: Iz Djela i dana*, str. 149. — *Tales*, str. 157. — *Pitagora*, str. 159. — *Alkmeon*, str.

162. — *Filolaj*, str. 165. — *Heraklit*, str. 168. — *Parmenid*, str. 175. — *Empedoklo*, str. 180. — *Anaksagora*, str. 186. — *Atomisti*, str. 191. — *Anti-Protagora*, str. 198. — *Prodik*, str. 201. — *Trasimah*, str. 204. — *Anti-Protagora*, str. 198. — *Prodik*, str. 201. — *Trasimah*, str. 204. — *Anti-Aristotel: O duši*, str. 206. — *Platon: Sedmo pismo*, str. 210. — *Aristotel: O duši*, str. 227. — *Kritika Platonovih ideja*, str. 236. — *Termini iz Metafizike*, str. 238.

★ Prikaz razvoja grčke filozofije (koji zauzima prvi dio knjige) napisao je Branko Bošnjak. Fragmentima koji su u knjizi prevedeni svagdje je naznačen izvor, a prijevod je svih tekstova popraćen šturim bilješkama ispod teksta. U prevođenju su sudjelovali: Tomo Maretić, Albert Bazala, Vladimir Vratović, Milan Stahuljak, Niko Majnarić, Milivoj Sironić, Veljko Gortan i Branimir Gabričević.

60)★★★ *Grčko pjesništvo*. Priredio Dionizije Sabadoš. — Zagreb, Školska knjiga, 1956, 184 str. — Moja biblioteka. Strani pisci III. Urednik Stanko Dvoržak.

Sadržaj. — *(Homer): Ilijada*, str. 9-51; *(Homer): Odiseja*, str. 52-92; — *Lirsko pjesništvo*. *Tirtej*: Časno je boriti se za domovinu, str. 93; — *Arhiloh*: Elegije, str. 95. — *Jambi*, str. 95; — *Mimnermo*: Mladost brzo prolazi, str. 96. — *Solon*: Salamina, str. 97. — *Opomene Atenjanima*, str. 97. — *Alkej*: Ladi, str. 98. — *Umro je tiranin*, str. 98. — *Počasnica*, str. 99. — *Elegija u omari*, str. 99. — *Besmrtnima*, str. 99. — *Sapfa*: Čar ljubavi, str. 100. — *Pun mjesec*, str. 100. — *Drugarici*, koja ne mari za pjesmu, str. 101. — *Kćeri*, str. 101. — *Zaboravljena jabuka*, str. 101. — *Svatovac*, str. 101. — *Anakreont*: Bijela kosa, str. 102. — *Misao na Had*, str. 102. — *Pijuckajmo*, str. 103. — *Sebi samome*, str. 103. — *Bezbrizan život*, str. 103. — *Pustite me da pijem*, str. 104. — *Mojoj liri*, str. 104. — *Cvrčku*, str. 104. — *Erosu*, str. 105. — *U Panovu podrumu*, str. 105. — *Sličica*, str. 106. — *Samo veselja*, str. 106. — *Nije mi do plesa*, str. 106. — *Dionisu*, str. 106. — *Dramsko pjesništvo*. — *Eshil*: Okovani Prometej, str. 108. — *Sofoklo*: Antigona, str. 113. — *Euripid*: Medeja, str. 130. — *Aristofan*: Iz „Oblaka”, str. 138. — *Komentar*. — *Ilijada*, str. 151-158. — *Odiseja*, str. 159-167. — *Tirtej*, str. 167. — *Arhiloh*, str. 168. — *Sapfa*, str. 168. — *Alkej*, str. 169. — *Anakreont*, str. 170. — *Eshil*, str. 172. — *Sofoklo*, str. 172. — *Euripid*, str. 175. — *Aristofan*, str. 178.

★ U ovoj je zbirci donijet velik broj pjesama ili ulomaka većih pjesničkih cjelina najznačajnijih grčkih pjesnika. Prije prijevoda svakog pojedinih pjesnika dodane su kraće bilješke o njihovu životu i djelu. Fragmenti Homerovih epova, te fragmenti drama četvorice najznačajnijih dramskih autora popraćeni su sadržajima ispuštenih dijelova. Pjesme su preveli Tomo Maretić, Hugo Badalić, Koloman Rac, Stjepan Senc, Miroslav Kravar, Miljenko Majetić i Ferdo Miler.

61)ESHIL. *Tragedije*. Naslov originala: Αἰσχύλος· Τραγωδία. Preveo, uvod napisao i objašnjenja i napomene dodao Miloš N. Đurić. — Beograd, Kultura, 1956, str. LIII+469. — Biblioteka svetskih klasika.

★ Ova knjiga sadržava prijevode svih Eshilovih sačuvanih tragedija. Na početku knjige dodao je Miloš N. Đurić opsežnu studiju Eshil i njegovo delo, a na kraju knjige Objašnjenja i napomene o svih sedam tragedija.

62)EUKLID. *Elementi*. Deveta knjiga. Naslov originala: Εὐκλείδης· Στοιχεῖα. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1956, 48. str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod devete knjige *Elementa*. Ostalo vidi pod brojem 11.

63)EUKLID. *Elementi*. Deseta knjiga. Naslov originala: Εὐκλείδης· Στοιχεῖα. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1956, 194 str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod desete knjige *Elementa*. Ostalo vidi pod brojem 11.

64)HOMER. *Ilijada*. Naslov originala: Ὅμηρος· Ἰλιάς. Preveo Tomo Maretić. — Beograd, Nolit, 1956, 135 str. — Školska biblioteka, knj. 48.

★ Ova je knjiga drugo nepromijenjeno izdanje Đurićeva izbora iz Maretićeva prijevoda Ilijade. Prvo izdanje tiskano 1953. godine.

65)HOMER. *Ilijada*. Naslov originala: Ὅμηρος· Ἰλιάς. Prevedel Anton Sovrè. — Ljubljana, Mladinska knjiga, 1956, 185 str. — Knjižnica Kondor, knj. 3. Urednik Uroš Kraigher.

★ U ovoj je knjizi prijevod prvog, šestog, devetog, jedanaestog, šesnaestog, osamnaestog, dvadesetdrugog i dvadesetčetvrtog pjevanja spjeva Ilijade, a prijevod A. Sovreta priredio je Kajetan Gantar. Knjiga je popraćena kratkom bilješkom O pesniku i njegovom delu (str. 165-168), zatim komentarima objavljenih pjevanja i sadržajima ispuštenih, bilješkom priređivača o izboru i o slikovnom materijalu utvrštenom u knjigu i na kraju tumačem imena i manje poznatih izraza.

66)HORACIJE. *Odabrane pesme*. Naslov originala: Q. Horatius Flaccus: Carmina. Prepevao sa latinskog i pogovor napisao Miroslav Marković. — Beograd, Nolit 1956, 63 str. — Mala knjiga, knj. 47. Urednik Slobodan Galogaža.

★ Ova knjižica sadržava prepjeve izabranih Horacijevih pjesama i to:

Carm., I,1; I,3; I,9; I,11; I,14; I,35; I,37; II,3; II,7; II,10; II,14; II,16; II,18; III,1; III,2; III,6; III,8; III,9; III,13; III,22; III,26; III,30; IV,7. Pjesme nisu prevedene u metru originala, a popraćene su naslovima koje im je dao prevodilac. Na kraju se nalazi kratka studija o Horaciju, njegovim pjesmama i njegovu utjecaju na kasnije pjesništvo.

67)PLUTARH. *Življenje velikih Rimljanov*. Naslov originala: Πλούταρχος· Βίοι παράλληλοι. Prevedel Anton Sovrè. — Ljubljana, Mladinska knjiga, 1956, 198 str. — Knjižnica Kondor, knj. 9. Urednik Uroš Kraigher.

★ Knjižica sadrži životopise pet slavnih Rimljana: braće Grakha (Tiberija i Gaja), Cezara, Cicerona i Marka Bruta (zavjerenika protiv Cezara). Prijevod je popraćen bilješkom o Plutarhu priređivača Kajetana Gantara i njegovim bilješkama o manje poznatim pojmovima i imenima. Ovo je izdanje popraćeno ilustracijama koje prikazuju sudionike u događajima opisanim u Plutarhovim životopisima ove petorice Rimljana.

68)SOFOKLO. *Antigona*. Naslov originala: Σοφοκλῆς· Ἀντιγόνη. Prevod, uvod i objašnjenja dr Miloša N. Đurića. — Beograd, Dečja knjiga, 1956, 64 str. — Mala biblioteka, knj. 50. Urednik Nada Stanić.

★ Uvodna bilješka O Sofoklu i njegovoj Antigoni kratka je analiza drame i karaktera koje Sofoklo izvodi pred publiku. Tekst prijevoda slijede na kraju knjige kratka Objašnjenja.

69)SVETONIJE. *Dvanaest rimskih careva*. Naslov originala: G. Suetonius Tranquillus: De vita Caesarum libri VIII. Preveo, uvodi i bilješke napisao prof. Stjepan Hosu. — Zagreb, IBI, 1956, 390 str.

★ Uvod ovoj knjizi informativna je bilješka o piscu s podacima o izdanjima ovog djela. Poslije teksta prijevoda dolaze vrlo opsežne bilješke s mnogobrojnim tumačenjima izvora i objašnjenjima manje poznatih pojmova. Na kraju se knjige nalazi temeljito Kazalo imena.

1957

70)★★★ *Filozofija od Aristotela do renesanse*. Preveo Veljko Gortan. — Zagreb, Matica hrvatska, 1957, 250 str. — Filozofska hrestomatija, knj. 11. Urednik Vladimir Filipović.

★ Ova se knjiga češće navodi pod imenom Branka Bošnjaka koji je autor pregleda filozofije od Aristotela do renesanse (str. 11-119). Za nas je ovdje zanimljiv samo drugi dio te knjige, u kojem se nalaze pri-

jevodi fragmenata ili cijelih djela grčke i rimske filozofske baštine. Za ilustraciju grčkog stoicizma (str. 121-134) prevedeni su fragmenti iz zbirke Stoicorum veterum fragmenta I-IV, Lipsiae et Berolini 1923-38. Senekinu filozofiju ilustrira prijevod 16, 33. i 47. pisma Luciliju (str. 135-143), Epikurovu fragmenti iz djela Diogena Laertija, Život i misli glasovitih filozofa (X 122-135 i 139-154) (str. 144-152). Potom slijedi šest ulomaka Tepeševa prijevoda Lukrecijeva spjeva *O prirodi* (str. 153-165) i ulomci djela Pironove postavke Seksta Empirika (str. 166-178). Na kraju ovog dijela pregleda prevedeni su odlomci Plotinovih Eneada (str. 179-189). U odjeljku Patristika i Skolastika zanimaju nas samo prijevodi odlomaka Augustinovih Ispovijesti (str. 191-201) i Boetijeve Utjehe filozofije (str. 202-207). Prijevodi su popraćeni skromnim bilješkama.

71) EUKLID. *Elementi*. Jedanaesta knjiga. Naslov originala: *Εὐκλείδης Στοιχεῖα*. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1957, 64 str. — Klasični i naučni spisi.

★ Prijevod jedanaeste knjige *Elemenata*. Ostalo vidi pod brojem 11.

100 72) EUKLID. *Elementi*. Dvanaesta knjiga. Naslov originala: *Εὐκλείδης Στοιχεῖα*. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1957, 58 str. — Klasični naučni spisi.

★ Prijevod dvanaeste knjige *Elemenata*. Ostalo vidi pod brojem 11.

73) EUKLID. *Elementi*. Trinaesta knjiga. Naslov originala: *Εὐκλείδης Στοιχεῖα*. Preveo i komentar dodao Anton Bilimović. — Beograd, Srpska akademija nauka, 1957, 65 str. — Klasični naučni spisi.

★ Osim prijevoda trinaeste knjige Euklidovih *Elemenata* ovdje je donesen i prijevod takozvane 14. i 15. knjige. Pisac 14. knjige je matematičar Hipsikil (živio oko 200. god. n. e.), a pisac 15. knjige je nepoznat. Kako se radi o manje važnim dodacima koji ni iz daleka ne dostižu Euklidovo djelo prevedeni su ovdje u odlomcima. Na kraju se knjige nalazi pogovor o prijevodu svih 13 knjiga.

74) LUKIJAN. *Odabrani razgovori*. Naslov originala: *Λουκιανός Διάλογοι*. Preveo i objašnjenja dodao dr Miloš N. Đurić. — Beograd, Kultura, 1957, 340 str. — Biblioteka svetskih klasika.

Sadržaj. — O snoviđenju ili Život Lukijanov, str. 41. — Anaharsid ili O gimnastici, str. 51. — Prevoz ili Tiranin, str. 81. — Razgovori mrtvacu, str. 107.

— Haron ili Posmatračci sveta, str. 177. — Timon ili Čovekomrzac, str. 201. — San ili Petao, str. 237. — Skupština bogova, str. 269.

★ Izbor Lukijanovih razgovora popraćen je vrlo opsežnim Objašnjenjima (za svaki dijalog posebno), a temeljitu uvodnu studiju Lukijan i njegovo delo napisao je dr Stevan Josifović.

75) PETRONIJE. *Gozba Trimalhionova*. Naslov originala: T. Petronius Arbitr: *Cena Trimalchionis*. Preveo i pogovor napisao Božidar Kovačević. — Beograd, Nolit, 1957, 88 str. — Mala knjiga, knj. 49. Urednik Slobodan Galogaža.

★ Prevodilac ovog odlomka Petronijeva *Satirikona* opisao je u svom Pogovoru lik Petronija Arbitra i pokušao ocrtati njegov književni rad, a opisao je i sudbinu ovog djela. Napomene uz prijevod napisao je, uz prevodioca, Miloš N. Đurić.

76) PLATON. *Država*. Naslov originala: *Πλάτων Πολιτεία*. Preveo Albin Vilhar. — Beograd, Kultura, 1957, XXVI+403 str.

★ Uvodnu studiju Platonova *Država* napisao je Veljko Korać i u njoj izložio ne samo filozofske već i književne plodove Platonova duha. Iza teksta prijevoda nalaze se dva priloga: Lica i mesta pomenuta u Državi i komentaru uz tekst te Objašnjenje uz tekst. Iako neveliki opsegom ti prilozi omogućuju potpuno razumijevanje teksta jer su obuhvatili sve pojmove relevantne za čitanje Platonove *Države*.

77) PLATON. *Zakoni*. Naslov originala: *Πλάτων Νόμοι*. Preveo Veljko Gortan. — Zagreb, Kultura, 1957, 454 str.

★ Poslije kratka predgovora prevodioca koji naznačuje načela ovog prijevoda slijedi tekst prijevoda, a na kraju, poslije Kazala imena Pogovori koji donose dvije studije: O čemu raspravlja Platon u „Zakonima“ Vladimira Filipovića (inače urednika ovog izdanja) i Platonova filozofija i njeno mjesto u povijesti filozofije Branka Bošnjaka.

78) TUKIDID. *Povijest peloponeskog rata*. Naslov originala: *Θουκιδίδης Ἐπιγραφή περὶ τοῦ πολέμου τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων*. Preveo Stjepan Telar. — Zagreb, Matica hrvatska, 1957, 534 str. — Grčki i rimski klasici. Urednik Veljko Gortan.

★ Telarov prijevod Tukididova djela dopunjen je brojnim Prilozima na kraju knjige: Kronološkim pregledom glavnih događaja u Peloponeskom ratu prema Tukidi du; Važnijim događajima Peloponeskog rata od god. 410. do 404; Pregledom sadržaja po knjigama i Kazalom imena. Na kra-

ju su knjige i geografske karte Grčke, Egejskog mora i Male Azije te Sicilije, zemalja koje su bile poprište događaja o kojima Tukidid piše. Autorov život i djelo izloženi su u Predgovoru na nekoliko stranica.

79) VERGILIJE. *Enejida*. Naslov originala: P. Vergilius Maro: Aeneis. Preveo dr Nikola Vulić. — Beograd, Nolit, 1957, 159 str. — Školska biblioteka, knj. 83. Urednik Radmilo Dimitrijević.

★ Ovo izdanje Vergilijeve *Eneide* prerada je Vulićeva prijevoda iz 1907. godine, kako saznajemo iz Napomene na kraju knjige. Osim grubog proznog prijevoda *Eneide* u knjizi se ne nalaze nikakvi prilozi.

1958

80)★★★ *Antologija filozofskih tekstova*. Sastavili Branko Bošnjak, dr Vladimir Filipović, Milan Kangrga, Đorđe Mažuran, Gajo Petrović, Vanja Sutlić i Predrag Vranicki. — Zagreb, Školska knjiga, 1958, 547 str.

★ Ovo je drugo nepromijenjeno izdanje istog naslova izašlog 1954. godine. Neznatne izmjene ne odnose se na područje koje pripada ovoj bibliografiji.

102

81)★★★ *Rano rimsko carstvo*. Izbor tekstova. — Zagreb, Školska knjiga, 1958, 144 str. — Na izvorima historije, svezak 4. Urednik Mirko Žeželj.

★ Odlomci iz djela Kolumele, Diona, Plinija Starijeg, Tacita, Lukijana, Apuleja, Petronija, Plinija Mlađeg, Seneke, Flavija, Sparcijana, Epikteta, Fedra, Juvenala, Marcijala, Perzija i Lukilija grupirani su u tri tematske skupine: Ekonomsko-društvene osnove, Politička nadgradnja te Ideologija i kultura. Po svojoj je koncepciji ova knjiga izabranih tekstova namijenjena nastavi povijesti u školama kao pomoćni priručnik. Prevodioci tekstova su Stjepan Hosu i Ratimir Mardešić.

82)ARIJAN. *Priručnik Epiktetov*. Naslov originala: Ἀρριανός Ἐγχειρίδιον Ἐπικτήτου. Preveo i uvod napisao Miloš N. Đurić. — Beograd, Kultura, 1958, 47 str. — Mala filozofska biblioteka. Urednik Vuko Pavićević.

★ Uvod je knjizi opsežan prikaz stoičke filozofske škole i njezinih predstavnika te prikaz glavnih točaka Epikurova učenja. Uz tekst prijevoda nalaze se oskudne bilješke.

83)ARISTOTEL. *Nikomahova etika*. Naslov originala: Ἀριστοτέλης Ἠθικὰ Νικομάχεια. Prevela Radmila Šalabalić. — Beograd, Kultura, 1958, XLVI+285 str.

★ Opširnu uvodnu studiju Aristotel kao etičar napisao je dr Miloš N. Đurić. Tekst prijevoda popraćen je oskudnim bilješkama (uglavnom navode djela na koja se Aristotel poziva u tekstu). Svoj prilaz prijevodu ovog djela iznijela je prevoditeljica u kratkoj napomeni kojom se završava ova knjiga.

84)EZOP. *Basne*. Naslov originala: Αἴσωπος Μύθων συναγωγή. Preveo dr Milivoj Sironić. — Beograd, 1958, 157 str.

★ Ova knjiga sadrži izbor 224 Ezopove basne iz Sironićeva prijevoda zbornika Ezopovih basni objavljena 1951. godine. Taj je prijevod priredila za štampu Milica Đukić-Grbić. Miloš N. Đurić napisao je uvodnu studiju O Esopu i njegovim basnama u kojima daje i vrijedne podatke o recepciji tog autora u Hrvata i Srba.

85)HORACIJE. *Satire i Epistule*. Naslov originala: Q. Horatius Flaccus: Satirae et epistulae. Preveo Juraj Zgorelec. — Zagreb, Matica hrvatska, 1958, 303 str. — Grčki i rimski klasici. Urednik Veljko Gortan.

★ Zgorelčev prijevod Horacijevih satira i pjesničkih poslanica popraćen je gotovo jednako opsežnim komentarom i bilješkama koje objašnjavaju gotovo sve što se u Horacija i mora tumačiti. Pogovor Veljka Gortana Kvint Horacije Flak kratak je prikaz pjesnikova života i djela.

103

86)PLUTARH. *Helenski i rimski junaci i njihove sudbine*. Naslov originala: Πλούταρχος Βίοι παράλληλοι. Preveo Miloš N. Đurić. — Beograd, Nolit, 1958, 477 str.

★ Ovaj izbor iz Plutarhových „Usporednih životopisa“ sadržava tri dijade: Aristid i Marko Katon, Koriolan i Alkibijad, te Aleksandar i Cezar. U komentaru na kraju knjige nalaze se brojna objašnjenja manje poznatih pojmova i posebno toponima. Studijom Plutarh i njegovo delo, temeljitom analizom vremena i sredine u kojoj je pisac stvarao, kao i ovog njegova djela, završava ova knjiga.

87)TUKIDID. *Peloponeška vojna*. Naslov originala: Θουκυδίδης Ἐγγραφή περὶ τοῦ πολέμου τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων. Prevedel Janez Fašalek. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1958, 551 str.

★ Knjiga započinje kratkom uvodnom bilješkom o Tukididovu životu i djelu. Poslije teksta prijevoda nalaze se napomene koje objašnjavaju toponime, imena povijesnih i mitoloških osoba i nejasna mjesta. Ostali su prilozi knjizi Potek peloponeške vojne od leta 411 do leta 404, pregled sadržaja po knjigama i kazalo imena. U tekstu se nalaze i brojne ilustracije (likovi, mjesta zbivanja, zemljopisni prikazi). Poseban je prilog karta istočnog Sredozemlja gdje se odvijao peloponeski rat.

1959

88) ARISTOFAN. *Komedije. Aharnjani. Ptiči. Lizistrata. Zborovalke*. Naslov originala: Ἀριστοφάνης· Κωμωδία. Prevedla dr Fran Bradač (Aharnjani, Ptiči, Lizistrata) in Marijan Tavčar (Zborovalke). – Maribor, Založba Obzorja, 1959, 300 str.

★ Ispred svake komedije nalazi se kratak uvod u kojem su iznijeti osnovni podaci potrebni za razumijevanje komedije i njeno smještanje u historijski kontekst. Na kraju svake komedije nalaze se bilješke.

89) ARISTOTEL. *Poetika*. Naslov originala: Ἀριστοτέλης· Περὶ ποιητικῆς. Prevedel Kajetan Gantar. – Ljubljana, Cankarjeva založba, 1959, 165 str. – Mala filozofska knjižnica.

★ Uz prijevod ovog Aristotelova djela napisao je Kajetan Gantar kratku uvodnu studiju o literarnoj kritici do Aristotela i utjecaju *Poetike* u antici i poslije nje. Bilješke iza teksta prijevoda opsegom su gotovo jednake samom prijevodu i temeljito objašnjavaju sve bitne pojmove potrebne za razumijevanje djela. Oštećena i iskvarena mjesta zahtijevaju tako opširna objašnjenja. Poslije kratka pregleda literature nalazi se, na kraju knjige, napomena prevodioca o pristupu prevođenju *Poetike*.

90) EPIKUR. *Osnovne misli. Poslanica Herodotu i Poslanica Menekeju*. Naslov originala: Ἐπίκουρος· Κύρια δόξα. Ἐπιστολαί. Preveo i uvod napisao dr Miloš N. Đurić. – Beograd, Kultura, 1959, XXXIV+35 str. – Mala filozofska biblioteka. Urednik Vuko Pavićević.

★ Uvodna studija Epikurov život, njegovo učenje i njegova škola, donosi temeljit prikaz rada ovog filozofa. Prijevod nije popraćen nikakvim bilješkama ni objašnjenjima.

91) HERODOT. *Istorija*. Naslov originala: Ἡρόδοτος· Ἱστορίαι. Preveo Milan Arsenić. – Novi Sad, Matica srpska, 1959, 712 str. – Biblioteka „Korist i rasonoda“.

★ Iza teksta prijevoda cjelokupne Povijesti nalaze se i dodaci: Komentari, Registar imena i Pogovor. Komentari su vrlo opsežni (138 str.!) a donose samo manje poznata imena i podatke koji su potrebni za potpuno razumijevanje Herodotova djela. Opće poznata mjesta nisu komentirana. Pogovor je zapravo kratak članak O Herodotu i njegovoj Istoriji s najvažnijim podacima o tom pitanju. Na kraju se knjige izlaže i sadržaj po knjigama.

92) HOMER. *Iliada*. Naslov originala: Ὅμηρος· Ἰλιάς. Prevedel Anton Sovrè. – Ljubljana, Mladinska knjiga, 1959, 207 str. – Knjižnica Kondor, knj. 3. Urednik Uroš Kraigher.

★ Obnovljeno izdanje izabranih dijelova Sovretova prijevoda *Ilijade*. Prvo izdanje izašlo 1956. godine.

93) HOMER. *Izbor*. Naslov originala: Ὅμηρος· Ἰλιάς· Ὀδύσσεια. Preveo Tomo Maretić. Priredio dr Miloš N. Đurić. – Sarajevo, Svjetlost, 1959, 118 str. – Školska biblioteka, knj. 1. Urednik Milica Borić.

★ Ova je knjiga priređena za nastavne svrhe. Da bi čitaocu tog uzrasta olakšao razumijevanje homerskog svijeta, Đurić je njegove obrise naznačio u uvodnom članku o Homeru. Prevedene odlomke povezuje u cjelinu pripovijedanje sadržaja ispuštenih dijelova, a mjestimično se upozorava i na karakteristike prethodnog odlomka.

94) KATUL. *Pesmi*. Naslov originala: G. Valerius Catullus: Carmina. Prevedel Jože Šmit. – Maribor, Založba Obzorja, 1959, 91 str.

Sadržaj. – Posvetilo, str. 7. – Lesbijinem vrabčku, str. 9. – Žalostinka, str. 10. – Jadrnica, str. 11. – Blagoslov ljubezni, str. 13. – Zgovoren molk, str. 14. – Med ljubkovanjem, str. 15. – Teška odločitev, str. 16. – Dobrodošlica prijatelju, str. 17. – Ponesrečena samohvala, str. 18. – Ponesrečena šala, str. 20. – Nenavadno vabilo na kosilo, str. 21. – Knjižno darilo, str. 22. – Zagovor, str. 23. – Skromna želja, str. 24. – Svarilo, str. 26. – Tragična zмота, str. 27. – Srećno življenje, str. 28. – Juvenaciju, str. 30. – Čuden veter, str. 31. – Pri pijači, str. 32. – Prazne objube, str. 33. – Opomin Cezarju, str. 34. – Nezvestemu prijatelju, str. 35. – Spet doma, str. 36. – Prošnja na vabilo, str. 37. – Drag drugoga vredna, str. 38. – Modro dekle, str. 39. – Spravna žrtev, str. 40. – Pivskim tovarišem, str. 41. – Razočaranje nad prijateljem, str. 42. – Nepravi smeh, str. 43. – Huda kazna, str. 44. – Domišljavo dekle, str. 45. – Nekemu predrznomu dekletu, str. 46. – Na pristavi, str. 48. – Srećna ljubimca, str. 49. – Pomlad v tujini, str. 51. – Zanesenost, str. 52. – Povračilo, str. 53. – Lesbija, str. 54. – Cezar in Mamura,

str. 55. — Resignacija, str. 56. — Trdosrčnežu, str. 57. — Svatovska pesem, str. 58. — Ponovni opomin, str. 70. — Ženska prisega, str. 71. — Nekoč in sedaj, str. 72. — Nehvaležnost sveta, str. 73. — Žalostinka, str. 74. — V stiski, str. 75. — Resnična lepota, str. 77. — Dokaz ljubezni, str. 78. — Privlačen ljubimac, str. 79. — Na bratovu grobu, str. 80.

★ Ovaj prijevod izabranih Katulovih pjesama izrađen je slobodnim stihom i popraćen kratkom bilješkom o Katulu te vrlo šturim napomenama.

95) LUKRECIJE. *O naravi sveta*. Naslov originala: T. Lucretius Carus: De rerum natura. Prevedel in komentar napisal Anton Sovrè. — Ljubljana, Slovenska matica, 1959, XXX+331 str. — Filozofska knjižnica, zvezek 3.

★ Ova knjiga sadržava, osim prepjeva Lukrecijeva epa, i brojne priloge. Uvodna studija pregledan je prikaz antičke atomistike i materijalizma općenito s posebnim osvrtom na Epikurovo učenje i Lukrecijev spjev. Prijevod je podijeljen po sadržaju na tri dijela, od kojih prvi, fizikalni dio, obuhvaća prijevod 1. i 2. knjige, drugi, antropološki dio, prijevod 3. i 4. knjige, a treći, kozmološki dio, prijevod 5. i 6. knjige. Poslije prijevoda slijede opsežni komentari uz svaku pojedinu knjigu (više od 260 stranica!), a zatim Dodaci koji sadržavaju prijevode Epikurovih Osnovnih misli te poslanice Herodotu, Pitoklu i Menikeju. Na kraju se nalazi sadržaj Epikurovih pisama te pregled literature.

96) OVIDIJE. *Pisma iz trudnoće*. (Žalostinke in Pontska pisma). Naslov originala: P. Ovidius Naso: Tristia. Ex Ponto. Prevedel Josip Jurca. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1959, 294 str.

★ Prevodilac je ovom izdanju dodao i kraću studiju Publij Ovidij Nazon, njegovo življenje, književno delo in kulturni pomen, u kojoj su izneseni svi podaci bitni za Ovidijevu biografiju. Poslije teksta prijevoda, čije se publiciranje podudara sa 2000-tom godišnjicom Ovidijeva rođenja, nalaze se opsežne napomene za svaku od prevedenih pjesama. Na kraju knjige je abecedno kazalo i tumač imena.

97) PLATON. *Parmenid*. Naslov originala: Πλάτων • Παρμενίδης. Prevela dr Ksenija Atanasijević. — Beograd, Kultura, 1959, XIX+61 str. — Mala filozofska biblioteka. Urednik Vuko Pavićević.

★ Uz prijevod Platonova dijaloga u ovoj je knjizi donijeta i opširna studija dr Veljka Koraća „Platonovo izlaganje antičke dijalektičke veštine u dijalogu *Parmenid*“. U tekst prijevoda katkad su umetnuta pobliza objašnjenja (u uglatim zagradama) „da bismo na našem jeziku, što ver-

nije i što jasnije izrazili izvanredno suptilne prelive (...) kad se to činilo korisno za čitaoca“. Ispod teksta donesene su bilješke, a po ugledu na strane prijevode pojedini odjeljci dobili su podnaslove radi boljeg razumijevanja.

98) PLATON. *Posljednji dani Sokratovi (Obrana Sokratova. Kriton. Fedon)*. Naslov originala: Πλάτων • Ἀπολογία Σωκράτους. Κρίτων. Φαίδων. Preveo, predgovor napisao i objašnjenja dodao dr Miloš N. Đurić. — Beograd, Kultura, 1959, XLVI+234 str. — Filozofska biblioteka. Urednik Vuko Pavićević.

★ Uvodna studija nosi naslov Platonov život i delo i daje potpunu sliku o djelovanju poznatog filozofa. Na kraju studije nalaze se važni bibliografski podaci o prevođenju Platonovih djela u Srba i Hrvata i o kritičkim radovima o Platonu. Prijevodima je dodata 61 stranica Objašnjenja i napomena.

99) PLAUT. *Izabrane komedije*. Svezak drugi. Naslov originala: T. Maccius Plautus: Comoediae. Preveo Koloman Rac. — Zagreb, Matica hrvatska, 1959, 262 str. — Grčki i rimski klasici. Urednik Veljko Gortan.

★ Drugi svezak Plautovih izabranih komedija sadržava slijedeće prijevode: Hvališa, Pseudol, Punče i Trogroška. Kako se ova knjiga nadovezuje na Prvi svezak, objavljen 1951, nema uz prijevode nikakvih dodataka. Skromne bilješke donijete su ispod teksta prijevoda. Racov prijevod napravljen prema metru originala priedio je za ovo izdanje Niko Majnarić.

100) PLUTARH. *Življenje velikih Grkov*. Naslov originala: Πλούταρχος • Βίοι παράλληλοι. Prevedel Anton Sovrè. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1959, 532 str.

Sadržaj. — Solon, str. 83. — Temistoklo, str. 119. — Kimon, str. 152. — Periklo, str. 176. — Alkibijad, str. 216. — Pelopida, str. 258. — Fokijon, str. 295. — Pir, str. 330. — Agis, str. 374. — Kleomen, str. 393.

★ Ovaj izbor iz Plutarhových „Usporednih životopisa“ popraćen je opsežnim prilozima. Ispred prijevoda nalazi se Uvod s kratkim biografskim podacima o likovima koje Plutarh opisuje i s ocjenama koje povijest daje njihovu djelu, čime Plutarhov opis dobiva realnije okvire. Poslije teksta prijevoda nalazi se gotovo stotinu stranica Napomena s obiljem važnih podataka. Knjiga završava pregledom sadržaja pojedinih životopisa.

101) SENEKA. *Rasprava o gnevu*. Naslov originala: L. Annaeus Seneca: De ira. Prevela Nada Todorović. — Beograd, Rad, 1959, 117 str. — Biblioteka „Reč i misao“, kolo II, knj. 24.

★ Prijevod je popraćen oskudnim bilješkama. Završnu bilješku o piscu L. Anej Seneka napisao je Miloš N. Đurić.

102) SOFOKLO. *Kralj Oidipus*. Naslov originala: Σοφοκλῆς· Οἰδίπους Τύραννος. Prevedel Anton Sovrè. — Ljubljana, Mladinska knjiga, 1959, 96 str. — Knjižnica Kondor, knj. 33. Urednik Uroš Kraigher.

★ Poslije prijevoda ove poznate tragedije slijedi niz kraćih priloga, o Sofoklu i njegovu i Edipu (s bibliografskim napomenama o slovenskim prijevodima ove drame), Literatura i popis ilustracija, te na kraju bilješke i kazalo imena. Spremnno besedo napisao je Kajetan Gantar.

1960

103)★★★ *Antologija filozofskih tekstova*. Sastavili Branko Bošnjak, dr. Vladimir Filipović, Milan Kangrga, Đorđe Mažuran, Gajo Petrović, Vanja Sutlić i Predrag Vranicki. — Zagreb, Školska knjiga, 1960, 547 str.

★ Ovo je treće izdanje istog naslova (prvo je izašlo 1954. — vidi ovu bibliografiju pod brojem 41). U odjeljcima koji pripadaju klasičnoj grčkoj i rimskoj filozofiji promjena nije bilo.

104)★★★ *Palatinska antologija*. Preveo Ton Smerdel. — Zagreb, naklada autora, 1960, 77. str.

Sadržaj. — I/KRAJOLIK. *Alkej iz Mesene*: Panova svirka XVI, 226, str. 7. — *Anakreont*: Tri bakhantice VI, 134, str. 7. — *Anita*: Mrtav delfin prolazniku VII, 215, str. 7. — *Pijetlu* VII, 202, str. 8. — *Lovor na izvoru* IX, 313, str. 8. — *Uz izvor* XVI, 228, str. 8. — *Panu i nimfama* XVI, 291, str. 8. — *Afrodita smiruje more* IX, 144, str. 9. — *Panu* XVI, 231, str. 9. — *Anonim*: Mironov kip IX, 735, str. 9. — *Ljepota ljeta* XVI, 227, str. 9. — *Antifil Bizantinac*: Pod granama kršna hrasta IX, 71, str. 10. — *Demokrit*: Iz pjene morske XVI, 180, str. 10. — *Euen iz Askalona*: Ponosna loza IX, 75, str. 11. — *Filodem*: Prijatelju IX, 412, str. 11. — *Kilenije*: Zahvalnost divlje kruške IX, 4, str. 11. — *Tuga jedne lađe* IX, 33, str. 12. — *Meleagar*: Proljeću IX, 363, str. 12. — *Sunčev pjevač* VII, 196, str. 13. — *Moiro*: Zavjetni dar Afroditi VI, 119, str. 13. — *Nimfama* VI, 189, str. 13. — *Nikija*: Poziv jablanova IX, 315, str. 14. — *Cvrčkov epitaf* VII, 200, str. 14. — *Pamfil*: Smrt cvrčka VII,

201, str. 14. — *Teokrit*: Tješim kozara IX, 432, str. 14. — *Pastiri svome Panu* VI, 37, str. 15. — *Lijepi Dafnid spava* IX, 338, str. 15. — *Tiil*: Dolazak proljeća X, 5, str. 15. — *Timokle*: Pogled na uvelo cvijeće XII, 32, str. 16. — II/ČOVJEK — TVORAC I BORAC. *Agatija*: Besmrtnost IV, 4, str. 19. — *Alkej iz Mesene*: Bahatost jednog kralja IX, 518, str. 19. — *Anonim*: Afroditin kip XVI, 168, str. 19. — *Praksitelov reljef* XVI, 262, str. 20. — *Homer* XVI, 302, str. 20. — *Nemoć stvaraoca* XVI, 84, str. 20. — *Mironova junica* IX, 731, str. 20. — *Afrodita Knidska* XVI, 159, str. 21. — *San (Athenej)*, X, s. 449, str. 21. — *Zahvalni kitarod*, IX, 584, str. 21. — *Umnoj Hipatiji* IX, 400, str. 22. — *Preobražaj Niobe* XVI, 129, str. 22. — *Antifil Bizantinac*: Bogati Diogen XVI, 333, str. 22. — *Antipatar Sidonjanin*: Pindar XVI, 305, str. 22. — *Anadyomene* XVI, 178, str. 23. — *Antipatar Solunjanin*: Vodenom mlinu IX, 418, str. 23. — *Helenske pjesnikinje* IX, 26, str. 24. — *U spomen pjesnikinje Erine* VII, 713, str. 24. — *Apolonid*: Eufronova skromnost VI, 238, str. 24. — *Zadovoljni pčelar* VI, 239, str. 25. — *Arhija*: Sudbina slavnog sportaša IX, 20, str. 25. — *Asklepijad*: Uz zbirku Erine VII, 11, str. 25. — *Automedont*: Dobar govornik X, 23, str. 25. — *Barbukalos Ivan*: Napuštena luka IX, 427, str. 26. — *Demetrije iz Bitinije*: Mironova krava IX, 730, str. 26. — *Fanije*: Siromašni pedagog VI, 294, str. 26. — *Filip, makedonski kralj*: Odgovor pjesniku Alkeju, Plutarh, V. Fl., 9, str. 27. — *Filip Solunjanin*: Dar siromašne prelje VI, 247, str. 27. — *Klonule su oči* VI, 62, str. 27. — *Divim se kiparu Lisipu* IX, 777, str. 28. — *Fidijin kip Zeusa* XVI, 81, str. 28. — *Medeja* XVI, 137, str. 28. — *Fokilid*: Takav sam X, 117, str. 29. — *Julijan Egipćanin*: Nesretna Nioba XVI, 130, str. 30. — *Izdavaču knjiga* VII, 594, str. 29. — *Majka i ljubavnica* XVI, 139. — *Krinagora*: Pjesnik svome robu VII, 371, str. 30. — *Leonida iz Taranta*: Anakreont XVI, 306, str. 30. — *Ljudski udes* VII, 472, str. 31. — *Tkalji Platidi* VII, 726, str. 31. — *Apelesova Afrodita* XVI, 182, str. 32. — *Siromašni seljak* VI, 226, str. 32. — *Mizantropov epitaf* VII, 316, str. 32. — *Kasna ljubav jednog filozofa* VI, 293, str. 33. — *Leontije Sholastik*: Portret plešečice XVI, 283, str. 33. — *Jednoj plešačici* XVI, 286, str. 33. — *Meleagar*: Uvod u antologiju (odlomak) IV, 1, str. 34. — *Nosida*: Pred Melininim kipom VI, 353, str. 34. — *O slici neke žene* IX, 604, str. 34. — *Onest*: Put poezije IX, 230, str. 35. — *Palada*: Život je kratak V, 72, str. 35. — *Parmenion Makedonac*: Pjesnikova sloboda IX, 43, str. 35. — *Pavao Silencarij*: Kitarod i cvrčak VI, 54, str. 36. — *Portret kitaristice* XVI, 277, str. 36. — *Posidip*: Kip Kairosa XVI, 275, str. 36. — *Teokrit*: Ljubitelj umjetnosti VI, 338, str. 37. — III/LJUBAV. *Agatija*: Pjesma o svietilici V, 263, str. 41. — *Anonim*: Ne znam ni sam kako V, 51, str. 41. — *O da sam ruža* V, 84, str. 41. — *Heroja i Leandar* IX, 381, str. 41. — *Poljubac* V, 305, str. 42. — *Arabije Sholastik*: Natjecanje Hipomena i Atlante XVI, 144, str. 42. — *Asklepijad*: Mladićevi jadi XII, 46, str. 42. — *Dioskorid*: U ljubavi sam sebičan V, 56, str. 43. — *Diodor*: Natpis za lijepu Atenaidu VI,

348, str. 43. — *Filodem*: Zaljubljeni mjesecu V, 123, str. 43. — *Julijan Egipćanin*: Čudim se Adonidu (Prvi list Pal. kodeksa), str. 44. — *Praksitelov kip Erosa* XVI, 203, str. 44. — *Krinagora*: Ruže govore djevojci VI, 345, str. 44. — *Leontije*: Sretni pehar V, 295, str. 44. — *Meleagar*: Heliodori V, 141, str. 45. — *Tri krasote* V, 195, str. 45. — *Draga u snu* V, 174, str. 45. — *Cvjetna rukovet za dragu* V, 147, str. 45. — *Nosida*: Afroditine ruže V, 170, str. 45. — *Oinomaos*: Erosova slika u peharu IX, 749, str. 46. — *Pavao Silenciarij*: U ljubavi je jedina sreća V, 221, str. 46. — *Rufin*: Veselimo se draga! V, 12, str. 46. — *Slična je božici* V, 15, str. 46. — *Ljepotica* V, 48, str. 47. — *Kako je bila krasna* V, 62, str. 47. — *Statilije Flak*: Jadi srebrnog svijećnjaka V, 5, str. 47. — **IV/LJEPOTA PROLAZOSTI**. *Alfej iz Mitilene*: Jednom je cvala Mikena IX, 101, str. 51. — *Anita*: Priča o kipu VII, 649, str. 51. — *Pro patria* VII, 724, str. 51. — *Propale nade* VII, 490, str. 51. — *Djevojčina smrt* VII, 646, str. 52. — *Spomen-humak konju* VII, 208, str. 52. — *Uzaludni zov* VII, 486, str. 52. — *Anita (Anonim)*: Potpuna jednakost VII, 538, str. 52. — *Antifil Bizantinac*: Ribareva smrt VII, 635, str. 52. — *Antipatar Sidonjanin*: Pokojnom mravu VII, 209, str. 53. — *Antipatar Solunjanin*: Sunce žarko ne sijaš jednako VII, 367, str. 55. — *O draga, o mila slobodo!* VII, 493, str. 53. — *Smrt lovačkog psa* IX, 417, str. 53. — *Apolonid iz Smirne*: Sretni i u grobu VII, 378, str. 54. — *Argentarije Marko*: Spomenik cvrčku i skakavcu VII, 364, str. 54. — *Bianor Gramatik*: Presvisla od bola VII, 644, str. 54. — *Dragim pokojnicima* VII, 387, str. 55. — *Damaget*: Orfejev grob VII, 9, str. 55. — *Praksitelov grob* VII, 355, str. 55. — *Diodor*: Prognanik Temistokle VII, 74, str. 56. — *Diotim ili Leonida*: Pastireva smrt VII, 173, str. 56. — *Eriki-je*: Sofoklu VII, 36, str. 56. — *Erina*: Slikaru VI, 352, str. 57. — *Filip Solunjanin*: Smrt djeteta IX, 56, str. 57. — *Seoski pogreb* IX, 89, str. 57. — *Getulik*: Natpis na Arhilohovu grobu VII, 71, str. 58. — *Julijan Egipćanin*: Utjeha brodolomcu VII, 582, str. 58. — *Kleobul*: Kip na Midinu grobu VII, 153, str. 58. — *Krinagora*: Smrt pralje IX, 276, str. 59. — *Ksenokrit s otoka Rodosa*: Tragedija VII, 291, str. 59. — *Leonida iz Taranta*: Smrt jedinca VII, 466, str. 60. — *Non omnis moriar* VII, 715, str. 60. — *Nesretna Maronis* VII, 455, str. 60. — *Lolije Bas*: Smrt u tuđini VII, 372, str. 61. — *Meleagar*: Milo za drago VII, 461, str. 61. — *Umrloj dragoj* VII, 476, str. 61. — *Nosida*: Glumcu Rintonu VII, 414, str. 61. — *Pjesnikinja o sebi* VII, 718, str. 62. — *Onest*: Diogen cinik u Hadu VII, 66, str. 62. — *Utopljenikova tragika* VII, 274, str. 62. — *Pinit*: Sapfin grob VII, 16, str. 62. — *Pompej Mlađi*: Lijepoj Laidi VII, 219, str. 63. — *Posidip (Kalimah)*: Dijete se utopilo VII, 170, str. 63. — *Posidip*: Utopljenik svojim drugovima VII, 267, str. 63. — *Sapfa*: Skroman spomenik VII, 505, str. 64. — *Djevojačka tuga* VII, 489, str. 64. — *Simonid s Keosa*: Mladićeva smrt VII, 515, str. 64. — *Statilije Flak*: Nezasitno more VII, 650, str. 64. — *Thalos Antonije*: Nesretna Kleanasa VII, 188, str. 65. — *Teodorid*: Kolo sreće VII, 282, str.

65. — *Teokrit*: Grob pjesnika Hiponaksa XIII, 3, str. 65. — *Timnes*: Epitaf mrtvom psu VII, 211, str. 66. — *Tulije Laurea*: Ribaru Grineju VII, 294, str. 66. — *Natpis na Sapfinu grobu* VII, 17, str. 66. — *Zonas iz Sarda*: Harone, pogledaj na dijete! VII, 365, str. 67.

★ U ovoj je omanjoj knjizi donesen prijevod velikog broja autora čije su pjesme skupljene u Palatinskoj antologiji. O nastanku i historijatu rukopisa Palatinske antologije progovorio je prevodilac na kraju knjige u kratkom Pogovoru, a u Napomenama je izložio ukratko biografske podatke (koliko su uopće poznati) svih autora čije je pjesme preveo. Po ovome posljednjem Smerdelova je knjiga posebno vrijedna.

105)★★★ *Zbirka tekstova pedagoških klasika*. Preveli Radivoje Milovanović i dr. Vojislav Mladenović. — Beograd, Savremena škola, 1960, 355 str. — Pedagoška biblioteka. Posebno izdanje, br. 2. Uredio Radivoje Milovanović.

106) ARISTOTEL. *Metafizika*. Naslov originala: Ἀριστοτέλης· Τὰ μετὰ τὰ Φυσικά. Preveo dr. Branko B. Gavela. — Beograd, Kultura, 1960, XXI+377 str. — Filozofska biblioteka. Urednik Vuko Pavićević.

★ „Ova knjiga predstavlja prvi napor da se na srpskohrvatski jezik prevede kapitalno Aristotelovo delo — *Metafizika*.” Ovo su riječi iz Napomene prevodioca na kraju knjige i one dovoljno govore o značenju ove knjige. Tekst prijevoda donijet je bez ijedne bilješke ili objašnjenja. Osim Napomene Prevodioca jedini dodatak je kratka uvodna studija Milana Budimira o Aristotelu i Metafizici pod nazivom Reč dve o Aristotelu.

107) ARISTOTEL. *Politika*. Naslov originala: Ἀριστοτέλης· Πολιτικά. Prevela Ljiljana Stanojević Crepajac. — Beograd, Kultura, 1960, XXXIII+345 str. — Filozofska biblioteka. Urednik Vuko Pavićević.

★ Opširnu uvodnu studiju Aristotelovo učenje o državi i njenom etičkom zadatku napisao je dr. Miloš N. Đurić. Napomene i objašnjenja na kraju knjige koja pružaju obilje podataka potrebnih za razumijevanje *Politike* dodao je Ljubomir Crepajac. U tekst prijevoda umetnula je prevoditeljica dopune (u uglatim zagradama) gdje „se činilo da Aristotelova misao neće biti dovoljno jasna čitaocu (...)” (str. 330 Napomena prevodioca). Na kraju knjige se nalaze Registar imena i vrlo koristan Registar pojmova. Knjigu je redigirao dr. Franjo Barišić.

108) ESHIL. *Persijanci. Okovani Prometej*. Naslov originala: Αἴσχυλος· Τραγωδία. Preveo, uvod napisao, objašnjenja i napomene dodao dr. Miloš N. Đurić.

— Beograd, Rad, 1960, 130 str. — Biblioteka „Reč i misao“, kolo II, knj. 31.

★ Uz prijevod ovih dviju Eshilovih tragedija dodani su na kraju knjige Objašnjenja i napomene koje tumače mitološki aparat tragedije i opsežna Beleška o piscu. Uvod, najavljen u impresumu knjige, ne postoji.

109) EURIPID. *Medeja. Hipolit. Ifigenija (na Tauridi)*. Naslov originala: *Εὐριπίδης· Τραγωδίαι*. Preveo Miloš N. Đurić. — Beograd, Srpska književna zadruka, 1960, XLVII+237 str. — Srpska književna zadruka, knj. 361.

★ Na početku ove knjige nalazi se opširna Đurićeva studija Helenska tragedija i Euripid, koja, po ustaljenom redosljedu Đurićevih uvodnih studija, daje prikaz života, rada i utjecaja Euripidovih djela s vrijednim podacima o Euripidu u našim književnostima. Na kraju su knjige dodana Objašnjenja i napomene.

110) EURIPID. *Bakhe. Alkestis. Feničanke*. Naslov originala: *Εὐριπίδης· Τραγωδίαι*. Prevedel Anton Sovrè. — Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1960, 263 str.

★ Tekst prijevoda svake pojedine tragedije popraćen je kraćim uvodom u kojem je izložena njezina struktura, a kroz to opisan ukratko i Euripidov pjesnički rad. Poslije teksta slijede kratke ali sadržajne napomene koje objašnjavaju pojedina mjesta u kojima se Euripid poziva na mitologiju ili književna djela svojih prethodnika.

111) EURIPID. *Drame*. Knjiga treća. Naslov originala: *Εὐριπίδης· Τραγωδίαι*. Preveo Koloman Rac. — Zagreb, Matica hrvatska, 1960, 399 str. — Grčki i rimski klasici. Urednik Veljko Gortan.

★ Ova se knjiga smatra, ne samo formalno, cjelinom s prve dvije knjige prijevoda Euripidovih drama koje su izašle u izdanju Matice hrvatske 1919. i 1920. godine. I pored velikog vremenskog razmaka u kojem se ova, posljednja, knjiga pojavljuje, ona se u svim popratnim dijelovima oslanja na prethodne (uvodna su razmatranja dana u prvoj knjizi). Skromne bilješke dodane su ispod teksta prijevoda. Racov je prijevod za ovu priliku priredio Veljko Gortan. Knjiga sadrži slijedeće drame: Jon, Kiklop, Medeja, Orest, Pribjegarke i Trojanke.

112) HERODOT. *Priče*. Naslov originala: *Ἡρόδοτος· Ἱστορίαι*. Preveo i obradio Živojin Vukadinović. — Beograd, Mlado pokolenje, 1960, 71 str. — Biblioteka 100 knjiga, III kolo, knj. 3. Urednik Nada Dragić.

★ Ova je obrada Herodotovih odlomaka Povijesti ipak uvrštena u bibliografiju jer je riječ o vrlo slobodnu prijevodu Herodota (koji graniči s prepričavanjem), a ne o potpuno proizvoljnoj obradi koja bi samo sadržajno podsjećala na svoj izvor. U knjizi se nalazi deset poznatih odlomaka iz Herodotovih Povijesti (O Krezu, Polikratov presten i dr.). Na kraju se knjige nalazi i štura Beleška o piscu koju je napisao B. Pavić, a ilustracije je izradio Marko Krsmanović.

113) HOMER. *Izbor*. Naslov originala: *Ἵμῆρος· Ἰλιάς· Ὀδύσσεια*. Preveo Tomo Maretić. Priredio dr Miloš N. Đurić. — Sarajevo, Svjetlost, 1960, 119 str. — Školska biblioteka, knj. 1. Urednik Milica Borić.

★ Ovo je drugo, nepromijenjeno izdanje istog naslova izašlog 1959. godine. Vidi bilješku broj 93.

114) PLATON. *Simposion in Gorgias*. Naslov originala: *Πλάτων· Συμπόσιον Γοργίας*. Poslovenil Anton Sovrè. — Ljubljana, Slovenska matica, 1960, 313 str. — Filozofska knjižnica, zvezek IV.

★ Uz prijevod svakog od spomenutih dijaloga nalazi se kratak uvod u kojem se iznosi analiza dijaloga i njegovo situiranje u kompleks Platonove i, uopće, grčke filozofije. Ispred prijevoda Gozbe kratak je osvrt na život i djelo tragičkog pjesnika Agatona, sudionika u razgovoru. Iza prijevoda dodane su bilješke.

115) PLAUT. *Skržavec*. Naslov originala: T. Maccius Plautus: *Aulularia*. Prevedel Anastas Takovski. — Skopje, Kočo Racin, 1960, 50 str. — Školska biblioteka.

★ Ovaj prijevod donijet je bez ikakva popratna materijala. Naslov originala se u knjizi ne spominje, kao ni jezik s kojeg je komedija prevedena. Ime pisca se navodi: Tit Maccium Plaut.

116) SOFOKLO. *Kralj Edip. Antigona*. Naslov originala: *Σοφοκλῆς· Τραγωδίαι*. Preveo i komentirao dr Bratoljub Klaić. — Zagreb, Školska knjiga, 1960, 132 str. — Moja biblioteka, strani pisci VII. Urednik Branko Brajenović.

★ Ovo izdanje dviju najpoznatijih Sofoklovih tragedija, priređeno za školsku omladinu (ali ne i samo za nju), popraćeno je uvodnom studijom Grčka tragedija Dionizija Sabadoša u kojoj je ukratko izložen razvoj kazališta i razvoj tragedije odnosno drame uopće. Tekst prijevoda prate bilješke koje objašnjavaju uglavnom mitološke pojmove i imena.

117)SVETONIJE. *Dvanajst rimskih cesarjev*. Naslov originala: G. Suetonius Tranquillus: *Vitae duodecim caesarum*. Prevedel in opombe napisal Jože Šmit. – Ljubljana, Cankarjeva založba, 1960, 390 str.

leksikon

KVINT SEPTIMIJE FLORENT TERTULIJAN

Namjena je i namjera ovog kratkog zapisa o Kvintu Septimiju Florentu Tertulijanu da, negirajući svoju apsolutnost i neprikosновенost, potakne pitanja, razmišljanja i nove komentare. Nijedna, naime, misao nije i ne može biti istinski vrijedna, ako je završena i ne postavlja nove probleme.

Pojava Tertulijana vezana je vremenski za period krize Rimskog carstva: provale barbara, nerodica, kuga i glad samo su neki od mnogobrojnih problema s kojima su se suočavali car i njegovi podanici. Pridodamo li svim tim nedaćama i pojavu kršćanstva, postat će razumljivo zašto su cezari zaveli politiku čvrste ruke, zalažući se za Pompejev princip: „Tko nije za nas, taj je protiv nas.“ Kršćani, proklamirani kao neprijatelji poretka i vlasti, ubrzo su bili izvrgnuti progonima i hapšenjima. Stari se Antoninov zakon o vjerskoj toleranciji potpuno zaboravio, zanemario.

Opravdanost borbe protiv kršćana zasnivala se na veoma postojanim i uvjerljivim idejno-filozofskim razlozima. Celz, filozof stoičke škole, vjerni podanik Marka Aurelija, izvrgava poruzi i kritici kršćansko učenje o povratku duše u stara tijela, ozarena za vječni život, antropomorfističko i antropocentrističko gledanje na svijet, dajući sliku stoički koncipirane harmonije sfera, simfonije simpatija (Posidonije), skladnosti mehanizma kojim upravlja vrhovni Razum, gospodar i stvoritelj demona, čuvara stihija, svjetske energije.

Ipak, jedan tako razumski savršeno zamišljen pogled na svijet morao je uzmaći pred protivurječnom i naivnom, paradoksalno zamišljenom kršćanskom eshatologijom. Jer, oduševljavati se harmonijom sfera, sveukupnom međusobnom povezanosti dijelova svemira, smijati se od srca naivnostima knjige postanka – mogao je neki bogati magnat i visoki aristokrat. Većini bolesnih, sakatih, umornih, obespravljenih i od rada pogrbljenih robova i siromašnog proletarijata pretvaranje tijela, koje gnjili i raspada se, u neko biće, zauvijek svijetlo i obasjano božanskom milošću nipošto nije bilo protuprirodna pojava već jedini smisao života i patnji na ovome svijetu. Mogućnost da se bude ono što se razumski ne može biti, mogućnost da se ne bude